

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku

Filozofski fakultet

Diplomski studij Hrvatskog jezika i književnosti i Povijesti

Tihana Jurić

Školska zadaća u nastavi jezičnoga izražavanja

Diplomski rad

Mentorica: doc. dr. sc. Vesna Bjedov

Osijek, 2016.

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku

Filozofski fakultet

Odsjek za hrvatski jezik i književnost / Katedra za hrvatski jezik i jezikoslovlje

Tihana Jurić

Školska zadaća u nastavi jezičnoga izražavanja

Diplomski rad

Humanističke znanosti, interdisciplinarne humanističke znanosti, metodike
nastavnih predmeta humanističkih znanosti

Mentorica: doc. dr. sc. Vesna Bjedov

Osijek, 2016.

SAŽETAK

Uvidom u stručnu literaturu i definiranjem oblika jezičnoga izražavanja i karakteristika nastave jezičnoga izražavanja u radu se progovara o školskoj zadaći kao jednom od najčešćih oblika jezičnog izražavanja. Rad se bavi školskom zadaćom kao oblikom jezičnog izražavanja u nastavi Hrvatskog jezika. Rad se sastoji od teorijskog i istraživačkog dijela. Teorijski dio rada govori o pojmovima kao što su pismenost i kultura pisanja, te donosi ulogu sastavka u nastavi jezičnog izražavanja. Navode se i objašnjavaju tekstovne vrste (opisivanje, pripovijedanje, raspravljanje) kojima se učenici najčešće koriste u pisanju školskih zadaća. Istraživački dio obuhvaća zastupljenost školske zadaće u nastavi jezičnog izražavanja, ali i zanimanje učenika za pisanje školskih zadaća. Zastupljenost pisanja školskih zadaća kao oblika jezičnog izražavanja, ali i zanimanje učenika za pisanje školskih zadaća prikazano je kroz analizirane rezultate anketa ispitanih učenika.

Ključne riječi: jezično izražavanje, školska zadaća, učenici, sastavak, opisivanje

Sadržaj

1. Uvod.....	2
2. Pismeni sastavak u nastavi jezičnoga izražavanja	3
2.1. Sastavak – složena stvaralačka djelatnost	5
2.2. Razvijanje pismenosti primjenom sastavka u nastavi jezičnoga izražavanja	6
2.3. Pismeni sastavak – tekstovne vrste (opisivanje, pripovijedanje, raspravljanje).....	8
3. Školska zadaća – pismeni sastavak u nastavi jezičnoga izražavanja	12
3.1. Priprema učenika za pisanje školske zadaće	13
3.2. Pisanje školske zadaće.....	13
3.3. Nastavnikovo čitanje i ispravak školske zadaće.....	14
4. Predmet i cilj istraživanja.....	15
5. Metodologija istraživanja.....	15
6. Ispitanici.....	16
6.1. Zanimanje učenika 5. razreda osnovne škole za pisanje školske zadaće	16
6.1.1. Zanimanje učenika za pisanje školskih zadaća	16
6.1.2. Učestalost pisanja školskih zadaća u školskoj godini	18
6.1.3. Priprema učenika za pisanje školske zadaće	19
6.1.4. Izbor naslova pri pisanju školske zadaće	21
6.1.5. Slobodna tema i naslov po izboru	22
6.1.6. Pisanje zajedničkog ispravka školske zadaće.....	23
6.1.8. Pisanje ispravka školske zadaće	25
6.1.9. Pisanje školske zadaće kao poticaj brige o vlastitoj pismenosti	26
6.1.10. Školske zadaće kao pokazatelj napretka učenika	27
6.2. Zainteresiranost učenika 1.razreda srednje škole (gimnazije) za pisanje školske zadaće.....	29
6.2.1. Zainteresiranost učenika za pisanje školskih zadaća.....	29
6.2.2. Učestalost pisanja školskih zadaća u školskoj godini	30
6.2.3. Priprema učenika za pisanje školske zadaće	32
6.2.4. Izbor naslova pri pisanju školske zadaće	33
6.2.5. Slobodna tema i naslov po izboru	34
6.2.6. Pisanje zajedničkog ispravka školske zadaće.....	35
6.2.7. Pisanje individualnog ispravka školske zadaće.....	36
6.2.8. Pisanje ispravka školske zadaće	37
6.2.9. Pisanje školske zadaće kao poticaj brige o vlastitoj pismenosti	38

6.2.10. Školske zadaće kao pokazatelj napretka učenika	39
7. Zaključak.....	40
8. Popis literature i izvora	41
9. Prilozi.....	42
Prilog 1. Upitnik za učenike	42
10. Životopis.....	45

1. Uvod

Tema diplomskog rada je *Školska zadaća u nastavi jezičnog izražavanja*. Školska zadaća kao jedan od najzahtjevnijih oblika jezičnoga izražavanja omogućuje učenicima razvijanje kreativnosti i maštovitosti, ali i pokazuje stupanj učeničkog znanja. Jezično izražavanje u svim jezičnim djelatnostima važno je za komunikaciju pojedinca. Teorijski dio rada donosi glavne značajke kulture pisanja i njezinog utjecaja na razvoj pisanoga jezika, ali i nešto više o razvijanju pismenosti. Pisanje kao vrsta djelatnosti služi za komunikaciju i utječe na razvoj pismenosti. U istraživačkom dijelu rada prikazano je istraživanje provedeno u osnovnim i srednjim školama anketiranjem učenika 5. razreda osnovne škole i 1. razreda gimnazije. Istraživački dio rada donosi zastupljenost i čestotu pisanja školskih zadaća te obrazloženja dobivenih rezultata provedenog istraživanja. Naime, posvećena je pozornost zanimanju učenika za pisanje školskih zadaća.

2. Pismeni sastavak u nastavi jezičnoga izražavanja

Kultura pisanja temelji se na zakonitostima pisanoga jezika. Pisani jezik ima svoju pravopisnu i gramatičku normu. Učenje pisanja kao jezične djelatnosti povezuje se s učenjem govorenja. U početnoj nastavi jezičnoga izražavanja ne postoje veće razlike između pisanoga i govorenoga jezika. Djeca pišu onako kako govore (poistovjećuju pisani i govoreni jezik). Osamostaljivanje pisanoga jezika započinje na kraju drugog razreda. Kultura pisanja uključuje poznavanje pravopisnih pravila i pravila o prijenosu fonema u grafeme. Uključuje i poznavanje gramatičke, leksičke i stilističke norme. (Rosandić, 2002: 13) Za učenje jezika bitno je to da bude tzv. *prirodno učenje*, a prirodno učenje jezika je ono koje se uči komunikacijom. Slično je i s pisanjem koje postaje prirodnim učenjem ako je u funkciji komuniciranja na daljinu (dopisivanje, pisanje za školske novine...). (Bognar, Matijević, 2002: 288). Pisanje je posebna vrsta jezične djelatnosti koja služi komunikaciji među ljudima. Pisanje služi prijenosu poruke. Pisanje kao jezična komunikacija pretpostavlja osobu koja piše (pisca, pisatelja) i čitatelja/čitateljicu (osobu koja čitanjem prima poruke). Odnos pisca i čitatelja razlikuje se od odnosa govoritelja/govoriteljice i slušatelja/slušateljice. Pisana komunikacija ne traži neposrednu (živu) prisutnost osobe koja prenosi poruke. Govorna komunikacija pretpostavlja istodobnost aktiviranja prenositelja i primatelja poruka. Pisana komunikacija traži i dopušta zaustavljanje procesa u oblikovanju poruka. Pisani jezik traži potpunu dovršenost jer nema dopunskih sredstava. (Rosandić, 2002: 14)

Primarno značenje pismenosti iscrpljuje se u činjenici da je netko usvojio određeni grafijski sustav, tj. da se služi pismom kao sredstvom sporazumijevanja. Već u prvom razredu osnovne škole učenik postaje pismen u osnovnom značenju riječi. On svjesno upotrebljava pismo kao sredstvo sporazumijevanja. Tijekom školovanja pojam pismenosti obogaćuje se novim elementima. Obuhvaća pravilno napisane riječi (gramatičko-pravopisni aspekt, izbor izražajnih sredstava, misaono, emocionalni fond izraza i struktura izraza). (Rosandić, 1974: 7) Kao metodički termin pismenost označava jedno područje hrvatskog jezika. U vezi je s nastavom govora, nastavom gramatike i pravopisa, nastavom stilistike i nastavom književnosti. Pismenost je rezultat kontinuiranog učenja i vježbanja. Postoji nekoliko faza u razvoju dječjih izražajnih mogućnosti. (Rosandić, 1974: 7) Pismenost obuhvaća sljedeća značenja: vještina čitanja i pisanja, vještina stvaranja tekstova i vještinu pravilnog i smislenog pisanja. Proces opismenjavanja ne završava u trenutku kada učenik može samostalno oblikovati slova. Tijekom osnovnoškolskog obrazovanja učitelji se susreću s brojnim

poteškoćama u procesu razvijanja učenikove vještine čitanja. (Češi, Barbaroša-Šikić, 2007: 119) Nastava pismenosti mora prihvatiti karakteristike učenikove dobi, tj. mora pokrenuti doživljajni svijet učenika. Učenik pismeno izražava vidne, slušne, opipne i okusne kvalitete. U nižim razredima osnovne škole pismeno izražavanje temelji se na promatranju predmetnog svijeta. Prevladavaju najjednostavniji oblici pismenih sastavaka. U višim razredima osnovne škole sadržaji se proširuju, te se uvode nova tematska područja. Primjenjuju se svi oblici pismenih sastavaka: opisivanje, izvještavanje, pripovijedanje, prepričavanje, prikazivanje, raspravljavanje. U osnovnoj školi uvode se još složeniji oblici: impresija, paralela, referat, interpunkcija, marginalija, argumentacija postavljenih teza, rasprava, esej. (Rosandić, 1974: 8)

Uz promatranje povezuju se leksičke vježbe. I u višim razredima osnovne škole promatranje je jedan od osnovnih postupaka u prikupljanju građe za pismene sastavke, samo se proširuje opseg sadržaja. Uočavaju se odnosi među predmetima i pojavama, izražava se statičnost i dinamičnost pojava, izdvajaju se pojedinosti i postavljaju u odnos prema cjelini. Promatranje se obogaćuje novim psihičkim aktivnostima: sjećanjem, razmišljanjem, uspoređivanjem i zaključivanjem. Izdiferenciranost sadržaja i oblika popraćena je leksičkom razvijenošću, stilskom iznijansiranošću i jezičnom korektnošću. Suvremena metodika nastave pismenosti promiče princip interesa. Kod učenika treba probuditi interes za pismeno izražavanje i povjerenje u vlastite izražajne mogućnosti. Interes za pismeno izražavanje postiže se odgovarajućim izborom sadržaja. Učenike privlače oni sadržaji koji su povezani za njihov svakodnevni doživljajni svijet. Rado pišu o onome što vole i što poznaju. Osobni doživljaji predstavljaju najuzbudljiviju građu za pismene sastavke. Učenike treba motivirati da izraze svoje doživljaje spontano i jednostavno. (Rosandić, 1974: 9)

2.1. Sastavak – složena stvaralačka djelatnost

Nastava pismenosti pronalazi, ipak, najjače uporište u nastavi hrvatskog jezika. Nastava gramatike otkriva učeniku zakonitosti književnog jezika. U okvir te nastave ulazi i pravopis. Poznavanje gramatike pripada izražavanju. Govorne vježbe zajedno s nastavom pismenosti čine fenomen: izražavanje. U novijoj metodičkoj literaturi za oba područja koriste termin nastava izražavanja. Govorni jezik je prvi oblik komunikacije, ali i slušna senzacija koja ima svoju normu. Savladavanje ortoepske norme olakšat će i usvajanje ortografske norme, pogotovo u pravopisu koji je umjereno fonetski. U početnoj fazi nastave pismenosti ne postoje razlike između govorenog i pisanog izraza. Djeca pišu onako kako govore. Osamostaljivanje pismenog izraza započinje na kraju drugog razreda osnovne škole. Pismeni izraz počinje se udaljavati od govorne osnove. Usporedno s razvitkom učenikovih izražajnih mogućnosti razvija se i racionalni odnos prema upotrijebljenim izražajnim sredstvima. (Rosandić, 1974: 10)

Učenik počinje razmišljati o gramatičkim kategorijama kojima se služi u svom izražavanju. Izražavanje pretpostavlja izbor određenih izražajnih sredstava i postupaka. Uz leksičke, pravopisno-gramatičke i kompozicijske vježbe potrebno je afirmirati i stilističke vježbe od prvih početaka pismenosti. U književnim tekstovima jezični je izraz doveden do najvišeg stupnja izražajnosti. Književni tekst višestruko djeluje na razvitak učenikova jezičnog izraza. U književnim tekstovima pronaći će građu, poticaj za oblikovanje pismenih sastavaka. To su tzv. sastavci na književne teme. U organizaciji nastave pismenosti ne smije biti zanemaren ni princip individualnog postupka. U području izražavanja učenik otkriva individualne sklonosti. Njih treba poštivati i razvijati. S posebnom pažnjom treba prihvatiti učenikove stvaralačke pokušaje. (Rosandić, 1974: 11) Pored ovih obrazovnih zadataka nastava pismenosti doprinijet će razvijanju učenikovih sposobnosti. Razvit će učenikove sposobnosti opažanja, maštu, mišljenje, osjećajni život, volju, pažnju, smisao za točnost i urednost. (Rosandić, 1974: 12)

2.2. Razvijanje pismenosti primjenom sastavka u nastavi jezičnoga izražavanja

Uobičajeno je govoriti o sposobnosti ili vještini pisanja. No dodamo li tomu individualne razlike među učenicima, možemo zaključiti da o procesu pisanja u osnovnoj školi ne možemo govoriti kao o jednostavno linearnome razvoju, a boljim uvidom u razvojne osobitosti pojedinca vidjet ćemo da taj proces nije povezan samo s dobi učenika. Tu su i neposredni interesi i svrha zbog koje učenici pišu, što otvara prostor različitim kontekstima u kojima će se očitovati različite razine učenikova pisanog izražavanja. Stoga poučavanje pisanju ne može biti jednako za sve učenike, ali je važno da se u utvrđenim obrazovnim ishodima svi učenici mogu manje – više uspješno snalaziti, svaki učenik u skladu sa svojim mogućnostima. Veći se broj vještina u okviru pisanja odnosi na učenikovo razumijevanje, učenje i uvježbavanje u nizu faza procesa pisanja, među kojima su tri najvažnije: razvijanje temeljne misli koja će se razraditi u tekstu, planiranje ustroja teksta i prepravljanje napisanog teksta. Mlađi učenici nisu svjesni složenosti jezične djelatnosti poput odraslih, pa jednostavno pišu služeći se onim što znaju i zanemarujući ono što ne znaju. Zadaća je poučavanja pisanju razvijati strategije pisanja koje će učenici rabiti što osvještenije, što su zreliji, pokazujući pritom napredovanje u pojedinoj vještini u okviru pisanja, ali ne nužno u svim vještinama, na jednak način i jednakom brzinom. Psihologijsko isticanje je da učenike treba poticati na samostalno odabiranje tema koje su im zanimljive za pisanje tekstova, na odabiranje oblika rada (individualnoga, u paru ili u skupini), na samostalno odlučivanje o tome hoće li napisano podijeliti s drugima, hoće li prihvatiti sugestije onih koji čitaju i procjenjuju vrijednost njihovih tekstova. (Visinko, 2010: 76)

Sastavak je izvrstan pokazatelj stupnja učenikove sposobnosti i vještine stvaranja vezanoga teksta. Učitelji često provode vježbe pisanja sastavaka koje prethode standardiziranom obliku provjere učenikove pismenosti-školskoj zadaći. (Češi, Barbaroša-Šikić, 2007: 121) Funkcija sastavka, prije svega školske zadaće, trebala bi biti motivacijska i kreativna. No, vrednovanje pisanih uradaka može stvoriti negativno ozračje. Teorija vrednovanja pisanog izražavanja skromna je u svojoj objektivnosti i egzaktnosti. Pismenost je kompleksan pojam i nije ga lako raščlaniti. Školska jezična praksa upućuje na supostojanje hrvatskoga standardnoga jezika kao službenog nastavnog jezika i niza njegovih nestandardnih varijeteta. Najvažnije među njima je učenikov zavičajni idiom koji ulazi u sustav određenog dijalekta koji promatramo i proučavamo s gledišta načela zavičajnosti. Konačni rezultat koji nas iznimno raduje je

postignuće učenikove osposobljenosti i kompetencije za komunikacijsku praksu u hrvatskom standardnom jeziku i zavičajnome idiomu. Jedan od pokazatelja jest i pisano stvaralaštvo učenika. Učenici koji češće pišu stječu veće samopouzdanje u svome izražavanju, usavršavaju ga i obogaćuju i motivirani su za nastavak uvježbavanja i učenja. (Češi, Barbaroša-Šikić, 2007: 122) Pisano stvaralaštvo učenika posebno je poglavlje nastave jezičnog izražavanja. Pisanom se stvaralaštvu učenika u osnovnoj školi zaista pridaje velika važnost pa se ono potiče u redovnoj nastavi hrvatskoga jezika te u izvannastavnim djelatnostima, posebice u literarnoj i novinarskoj družini. Zaslugom osnovnoškolskih učitelja hrvatskog jezika i učitelja razredne nastave, učenikovo se pisano stvaralaštvo umnogome objavljuje u školskim, mjesnim/gradskim, županijskim i državnim publikacijama, koje svjedoče o kvaliteti i kvantiteti postignuća u tom dijelu učenikova jezičnoga izražavanja. To su ponajprije učenički školski listovi i zbornici učeničkih uradaka te časopisi za djecu i mladež. (Češi, Barbaroša-Šikić, 2007: 123)

U hrvatskoj osnovnoj školi prevladava prezentacijski pristup kao tradicionalni način poučavanju pisanju. Prema tome pristupu učitelj je glavni izvor spoznaje o ustroju i stilističkim obilježjima oblika jezičnoga izražavanja (vrste teksta). Učitelj učenicima daje upute za pisanje teksta, a nakon što učenici napišu tekst, učitelj ga temeljito ispravlja. Opisani i nama dobro poznati pristup poučavanju pisanju četiri puta je manje uspješan od interakcijskog pristupa, koji je bolji, i od slobodnoga pristupa, u kojemu učenik, bez ograničavajućih uputa, samostalno i slobodno stvara tekst, a objašnjenje i pomoć traži od učitelja ili ostalih učenika u skladu sa svojim potrebama. Najučinkovitiji je interakcijski u kojemu učenici rade u manjim skupinama na zadacima i vježbama pisanja teksta, a zatim raspravljaju o nastalome tekstu. U tom pristupu učenik raspravlja s učiteljem te s ostalim učenicima u skupini ili u odjelu o bitnim sastavnicama pisanja, ponajprije o svrsi pisanja, izboru sadržaja i načina pisanja teksta. Dobro je poznavati tzv. instrukcijski pristup poučavanju glavnih faza pisanja, a to su planiranje i organiziranje sadržaja teksta, sastavljanje teksta, prepravljavanje napisanoga i objavljivanje. Riječ je o višemjesečnim vježbama kojima se učenici izvježbavaju u svakoj fazi puta od ideje za tekst do objavljivanja teksta. (Visinko, 2010: 77)

2.3. Pismeni sastavak – tekstovne vrste (opisivanje, pripovijedanje, raspravljanje)

Iznimno je važan proces razvijanja učenikovih sposobnosti i vještina u govornoj i pisanoj uporabi jezika. Temeljnim se postignućem drži razvijanje učenikove jezične kompetencije koja mu osigurava uključivanje u društvenu komunikacijsku praksu u standardnom jeziku te očuvanje zavičajnog idioma. Uspješno učenikovo snalaženje u svakodnevnom govorenju i pisanju razvidno je u jasnom oblikovanju misli samostalnom stvaranju gramatički i pravopisno točnih rečenica na temelju kojih učenik zna oblikovati planski sređen tekst. (Češi, Barbaroša-Šikić, 2007: 118) Tijekom osam godina jezičnog i književnog odgoja i obrazovanja postupno se razvija učenikovo izražavanje u svim oblicima pripovijedanja (pripričavanja, pričanja i izvješćivanja), opisivanja i raspravljanja. Posrijedi je vrlo složen proces tijekom kojega se postupno i vrlo sustavno razvijaju učenikove sposobnosti i vještine opažanja, mašte, njegov osjećajni svijet, njegov smisao za točnost, jasnoću, preciznost i urednost u govornome i pisanome izrazu. (Češi, Barbaroša-Šikić, 2007: 119) U poučavanju pisanju trebaju biti uključeni svi tipovi teksta. I psihologija obrazovanja podržava poučavanje učenika već u najranijim razdobljima školovanja različitim oblicima jezičnog izražavanja. Istraživanja su pokazala da učenici ne pišu ako ne moraju, a ako već moraju pisati onda odabiru pripovjedni tekst. Sastavak je lingvometodički pojam. Odnosi se na vid jezične komunikacijske prakse. Sastavak je, naime, učenički tekst proizveden u procesu razvijanja učenikovih jezičnih sposobnosti na najvišoj/ tekstovnoj/ razini cjelovitosti govorne poruke. On je ponekad cilj, ponekad ishodište, ali je najčešće točka odgojno-obrazovnog procesa u nastavi jezičnog izražavanja i stvaranja prema kojoj se uobličavaju ostale etape rada i određuju nastavne strategije u pojedinim nastavnim/ komunikacijskim situacijama. Po mnogima je sastavak središnji sadržaj nastave izražavanja i stvaranja. U razvijanju teorije sastavka metodička teorija ostvaruje interdisciplinarnu dodire s mnogim znanostima, poglavito s lingvistikom, stilistikom, psihologijom, pedagogijom, didaktikom, spoznajnom teorijom i drugima. (Gudelj, Velaga, 1995: 153)

„Uspostavljanje metodičke teorije sastavka uključuje odgovore na mnoga važna pitanja nastave stvaranja i izražavanja, a među ključnima su:

1. određivanje sastavka kao produkta govorne djelatnosti (dodiri s tekstovnom lingvistikom i stilistikom govora);
2. utvrđivanje procesa nastanka i unaprjeđivanja sastavka (psihologija, pedagogija, psiholingvistika);
3. određivanje mjesta sastavka u izvanjezičnom procesu (didaktika i pedagogija);
4. određivanje izvanjezične osnove teksta tema (spoznajna teorija, razvojna psihologija, teorija komunikacije).“ (Gudelj, Velaga, 1995: 153)

Iako je sastavak determiniran funkcionalno (vježba) i autorski (učenik), on je po svojoj prirodi, tj. kao cijelosi govorni iskaz, podložan promatranju s gledišta tekstovne lingvistike. Tekst (a to znači i sastavak) govorni je produkt jednog lica s određenim povodom i u određenim uvjetima. Stoga on u sebi sadrži odrednice koje se odnose na govorni subjekt, cilj (svrhu) i komuniciranu stvarnost (izvanjezična stvarnost) tema. Cilj (svrha, namjena, namjera) određuje izbor jezičnih sredstava što se ostvaruje odabirom jezičnog materijala određenog funkcionalnog stila, a to je prema V.V. Vinogradovu – područje stilistike jezika. (Gudelj, Velaga, 1995: 154)

Svaki sastavak mora biti vezan za neku temu. Tema je najopćenitija odrednica sadržaja. Sastavci bi trebali imati tri temeljna kompozicijska dijela. Uvodni dio u kojem se postavlja teza, pobliže određuje tema ili se iznose polazišna stajališta i mišljenja, zatim središnji dio koji služi za razradbu mišljenja iz uvoda te je najopsežniji dio sastavka. Osnovni se stavovi potkrepljuju dokazima. Zaključni dio je najkraći i služi za da se sastavak uokviri kao jedna cjelina. Zaključak je obično rečenica koja logički proizlazi iz prethodne argumentacije. (Bouša, Gazzari, 2010: 137)

Što se tiče sastavljanja, prema pretežitosti u predmetnoj nastavi hrvatskoga jezika, a pogotovo u razrednoj nastavi, prevladavaju vježbe pisanja literarnih sastavaka. Može se reći da se u nastavnoj praksi dostatno ne razlikuju oblici jezičnog izražavanja. Teorijsko tumačenje možemo povezati s razvojnim potrebama učenika. Učenik je skloniji pričanju, priči. Promatramo li kontrastivno pričanje i opisivanje, postaje nam jasno da je učeniku primjerenije kretanje, ono izvanjsko i ono unutarnje, nego zaustavljanje u kretanju da bi se promatralo. (Visinko, 2010: 41) Svi oblici jezičnog izražavanja pridonose razvijanju učenikove

komunikacijske jezične kompetencije, a usto se razvijaju socijalne kompetencije, kao i one strateške i kulturološke kompetencije. (Visinko, 2010: 43)

„Nositelj kompetencije, prema Noamu Chomskom, nije stvarni nego idealizirani, umjetni tip jednojezičnog izvornog govornika, pripadnika homogene jezična zajednice koji savršeno vlada apstraktnim sustavom jezičnih pravila što mu omogućuje da u svom jeziku razumije i proizvede neograničen niz gramatički točnih rečenica koje nikad prije nije čuo. Kompetencija je, prema Chomskom, shvaćena kao čisto jezično ili gramatičko znanje.“ (Bagarić-Medve, 2012: 4)

Najučestaliji oblik jezičnog izražavanja je pripovijedanje. Temeljno obilježje pripovijedanja je vremenski tijek. U središtu zapažanja su pojave i promjene u vremenu (događaji u društvu). Pripovijedanje se odnosi i na doživljaje koji su povezani s događajima. Svi oblici pripovijedanja, a to su prepričavanje, pričanje i izvješćivanje, prisutni su u životu čovjeka bez obzira na njegove interese. U pričanju i prepričavanju doživljaja i događaja u svakodnevnom životu zapažamo vrijednosti koje su rekreativne naravi pripovijedanja. U svakodnevnom životu se pripovijeda tj. prepričava i priča iz potrebe za zajedništvom. Subjektivno i objektivno pripovijedanje o sebi i svijetu u čijem okruženju žive učenici je ono s čim se iskustveno susreću, dok je stvaralačko pisanje, koje se pojavljuje od drugog do šestog razreda upućuje na stvaralački razinu pisanja primjereniju mlađoj dobi. To su priče koje nastaju na podlozi mašte. (Visinko, 2010: 44)

Izvješćivanje je dio pripovijedanja, a u osnovnoj školi se ono očituje u sporazumijevanju u obitelji, školi, u društvu u kojem učenici sudjeluju ili promatraju njegovo ostvarivanje. Učenici u poučavanju tog trećeg dijela pripovijedanja ponajprije se susreću s obavijesti, a s nje prelaze na vijest i izvješće. Karol Visinko (2010: 45) navodi izvještajno pripovijedanje u obliku sažetka i dodaje mu pripovijedanje u obliku životopisa, s tim što životopis (biografija i autobiografija) može biti napisan kao priča (pripovijetka ili roman).

Opisivanje je vrsta vezanoga teksta u kojem se iskazuju svojstva predmeta, osobe, pojave i odgovora na pitanje *kakav/kakva/kakvo*. To mogu biti stalna, promjenjiva ili istodobna svojstva predmeta, osobe ili pojave. Odlikuje se usporednim (paralelnim) povezivanjem jezičnih jedinica. Sredstva povezivanja su leksička (ponavljanje istih riječi ili njihovih supstrata, ponavljanje sintagmi, parifrastrično ponavljanje), sintaktička (nabrajanje istovrsnih dijelova rečenice, rečenični niz). (Rosandić, 2002: 157) Opis može započeti općom ocjenom (opća klasifikacija predmeta, osobe, pojave) koja se iskazuje s jednom i više rečenica. Ta se

opća ocjena raščlanjuje i potkrepljuje (dokazuje). Riječ je o deduktivnom ustrojstvu opisa. Kriteriji koji se primjenjuju u određivanju vrsta opisa su viđenje stvarnosti, osjetilna utemeljenost, namjena (svrha) i opisivačevo gledište. Prema tim kriterijima utvrđene su temeljne vrste opisa kao što su subjektivni (doživljajni), objektivni (stvarni), vizualni, auditivni, poslovni, znanstveni i subjektivno-objektivni. (Rosandić, 2002: 158)

Karol Visinko (2010: 45) ističe kako je u procesu sastavljanja svih oblika jezičnog izražavanja, ali i u procesu učenja, potrebno razumijevanje i primjenjivanje bilježaka i natuknica. Oni su povezani s tzv. upućivačkim (instruktivnim) oblicima jezičnog izražavanja, kakvo je objašnjavanje, tumačenje, predavanje. U osnovnoj je školi osobito razvijeno opisivanje. Stoga valja razvijati misao o važnosti opisivanja pri kojem učenik razvija vještinu promatranje, zapažanja i izražavanja zapaženog.

Osnovnoškolsko poučavanje jezičnome izražavanju uključuje i raspravljanje koje se uvodi u govornome izražavanju, a razvija u završnim razredima (7. i 8.) u kojima se pojavljuju raspravljački oblici jezičnog izražavanja u pisanju: problemski članak, osvrt, prikaz, komentar, kritika, da bi se u srednjoj školi opseg proširio interpretacijom, recenzijom, raspravom i esejem. Među izbornim se nastavnim sadržajima u osnovnoj školi tako nalaze još i dnevnik, putopis i intervju. (Visinko, 2010: 46)

3. Školska zadaća – pismeni sastavak u nastavi jezičnoga izražavanja

Ispitivanje pisanja provodi se esejskim tipom zadatka. U takvom tipu zadatka učenici pišu opširnije i slobodnije. U metodici jezičnog odgoja i obrazovanja definiran je u pojmu učenički sastavak. Učeničkim sastavkom se vrjednuje i ocjenjuje učenikovo pisanje. Svrha je ispitivanja učenikova pisanja procjena ovladanosti pisanim izrazom na završetku određenog obrazovnog razdoblja. Osobito je zahtjevno ispitivanje učenikova pisanja na završetku 4. razreda osnovne škole te u 8. razredu, tj. na završetku osnovnoga obrazovanja. Svojim rezultatima svako ispitivanje učenikova pisanja treba povratno utjecati na poučavanje, učenje i uvježbavanje pisanja tijekom sljedećih obrazovnih razdoblja. (Visinko, 2010: 284)

Odnos prema pisanju promijenio se u zadnjih dvadesetak godina što najviše primjećujemo u broju školskih zadaća koje učenici pišu tijekom jedne školske godine, a to su samo dvije školske zadaće. Proces pisanja školske zadaće započinje pripremom učenika za školsku zadaću, slijedi 45-minutno ili 90-minutno pisanje školske zadaće, a završava njezinim ispravljanjem. Učitelje treba uputiti na temeljitiju obaviještenost o svim aspektima školske zadaće, koja je zapravo učenikov vezani tekst-sastavak, onako kako se to tumači u okrilju procesa nastajanja sastavka. (Visinko, 2010: 287)

Školske zadaće služile su provjeravanju stupnja učenikove pismenosti. Bile su i vjerna slika učeničke pismenosti na određenom obrazovnom stupnju, ali i pokazatelj napretka ili zaostajanja u pismenosti svakog pojedinca i razreda u cjelini. S promjenama u nastavnim planovima i programima broj se obveznih školskih zadaća mijenjao. Zahtijevale su se samo četiri ili čak dvije školske zadaće tijekom godine. To je naštetilo pismenoj kulturi učenika jer učenik nije potican da i sam bdije nad svojom pismenošću jer mu nitko nije pratio razvoj pismenog izraza, ali ni nastavnici nisu imali za svaki razred, svakog učenika, dokumentaciju o postignutim razinama pismenosti kojom bi opravdali dane ocjene. Školska zadaća mora biti krunom dvomjesečnom ili tromjesečnog rada u nastavi hrvatskog jezika. I glede sadržaja i glede jezične kulture takva zadaća treba biti rezultat svega što su učenici u određenom trenutku učili. (Težak, 1998: 498)

Nekoć se u osnovnoj školi i gimnaziji u tijeku školske godine pisalo bar šest školskih zadaća. S promjenama u školskim nastavnim planovima i programima broj obvezatnih zadaća mijenjao. Zahtijevale su se samo četiri ili čak dvije školske zadaće tijekom godine, a bilo je i nastavnih programa u kojima se sve prepustilo volji nastavnika pa nije bila propisana nijedna

školska zadaća. Praksu pisanja obvezatnih školskih zadaća valja oživiti, osuvremeniti i prilagoditi potrebama učenika.

3.1. Priprema učenika za pisanje školske zadaće

Učenicima treba najaviti sat kada će pisati školsku zadaću, upozoriti ih na pravopisne, gramatičke i stilske slabosti pokazane u njihovim prethodnim pismenim sastavcima. (Težak, 1998: 498) Ako tema iziskuje uporabu kakve literature, učenicima se može preporučiti gdje će ju naći pa i dopustiti da se njome posluže pišući školsku zadaću. (Težak, 1998: 499)

3.2. Pisanje školske zadaće

Za školsku zadaću potreban je bar jedan nastavni sat, a za tematski složeniju školsku zadaću na kraju godine, može se planirati i dvosat. Što se tiče izbora teme, više je mogućnosti:

- a) Nastavnik sam zadaje temu s točno određenim naslovom.
- b) Nastavnik daje učenicima na izbor više naslova iz istoga tematskog kruga.
- c) Nastavnik nudi više različitih tema s točno određenim naslovima.
- d) Nastavnik određuje temu, ali prepušta učenicima izbor naslova i slobodan izbor sadržaja u okviru zadane teme. (Težak, 1998: 499)

Primjerice, u skladu sa svime što se na prethodnim satima hrvatskog jezika radilo, govornim i pismenim vježbama, u proljeće neće nastavnik zadavati otrcane naslove kao što su *Proljeće*, *Početak proljeća*, *Stiglo je proljeće*...Učenici mogu posuditi naslov i od pisca čiju su pjesmu ili priču pročitali, ali s naslovom ne i sadržaj. (Težak, 1998: 499)

- e) Nastavnik daje učenicima slobodnu u izboru i teme i naslova.

Slobodnim se temama zamjera to što učenici previše vremena gube na razmišljanje i odlučivanje o čemu da pišu, te pisanje sastavka kod kuće. (Težak, 1998: 499)

3.3. Nastavnikovo čitanje i ispravak školske zadaće

Ulogu dobro ispravljene zadaće u stjecanju pismenosti uočio je još 1952. godine Antun Barac, književni kritičar i povjesničar, kada je u članku „Ispravljajući zadaća“ napisao da je ispravljanje zadaća važan i plemenit stvaralački posao. (Nosić, 2012: 96) Stručno, objektivno i pravedno ocijeniti školsku zadaća nije jednostavno. Nastavnik mora poznavati gramatička i pravopisna pravila, razlikovati pogriješke koje je učenik već morao izbjeći jer je morao naučiti odgovarajuća pravila. Nastavnik treba savršeno poznavati jezične norme i aktualne jezične priručnike. (Nosić, 2012: 99)

Ocjenjivanje je razvrstavanje u kvalitativne kategorije (osobito se ističe, zadovoljava, ne zadovoljava) i pretvaranje tih kategorija u kvantitativne vrijednosti (jedan, dva...). Te su kvantitativne vrijednosti dogovorni nazivi kategorija i nije ih opravdano zbrajati, dijeliti i slično. Ocjena je sintetički sud znanja, sposobnosti, vještina, koji se zasniva na raznovrsnim podacima. Ocjena određuje položaj učenika te se ljestvica ocjena određuje dogovorom. U nas se primjenjuju ljestvice od 1 do 5 (nedovoljan do izvrstan). Brojke su simboli kojima označavamo rezultat procjenjivanja i mjerenja znanja. (Peko, Pintarić, 1999: 129) Kriteriji za vrjednovanje učeničkih pisanih radova moraju biti izloženi na vidnom mjestu u razredu. Bilo bi dobro kada bi se o tim kriterijima s učenicima razgovaralo. Pri pisanju pismenih radova učenici se mogu usmjeravati na ocjenu koju žele dobiti i poslije prodiskutirati o podudarnosti svoga očekivanja i nastavnikove ocjene. Prije vrjednovanja učeničkih pisanih radova provode se brojne vježbe u kojima se poistovjećuje što se piše i kako se piše. (Peko, Pintarić, 1999: 129) Pri vrjednovanju pismenih radova treba težiti što većoj objektivnosti. Dio ocjene tako mogu čini neke od sljedećih odrednica kao što su tema i način ustroja teme, originalnost, pojedinosti u strukturi kompozicije, vrsta pisanoga rada, stil, gramatika, pravopis, urednost. Koje će odrednice prevladati pri donošenju ocjene, ovisi i o cilju rada (razrada teme, kompozicijske vježbe, stilske vježbe), vrsti (opis, prikaz, putopis, intervju, esej...) i mjesta pisanja (u školi, kod kuće). (Peko, Pintarić, 1999: 130)

4. Predmet i cilj istraživanja

Za potrebe ovog diplomskog rada provedeno je istraživanje kojim se ispitala zastupljenosti pisanja školskih zadaća kao oblika jezičnog izražavanja iz Hrvatskoga jezika predmetne nastave u osnovnoj školi i srednjoj školi. Cilj istraživanja bio je prikazati zanimanje učenika za školsku zadaću, odnosno za pisanje školskih zadaća te koliko školske zadaće mogu pomoći u ocjenjivanju učeničke pismenosti.

5. Metodologija istraživanja

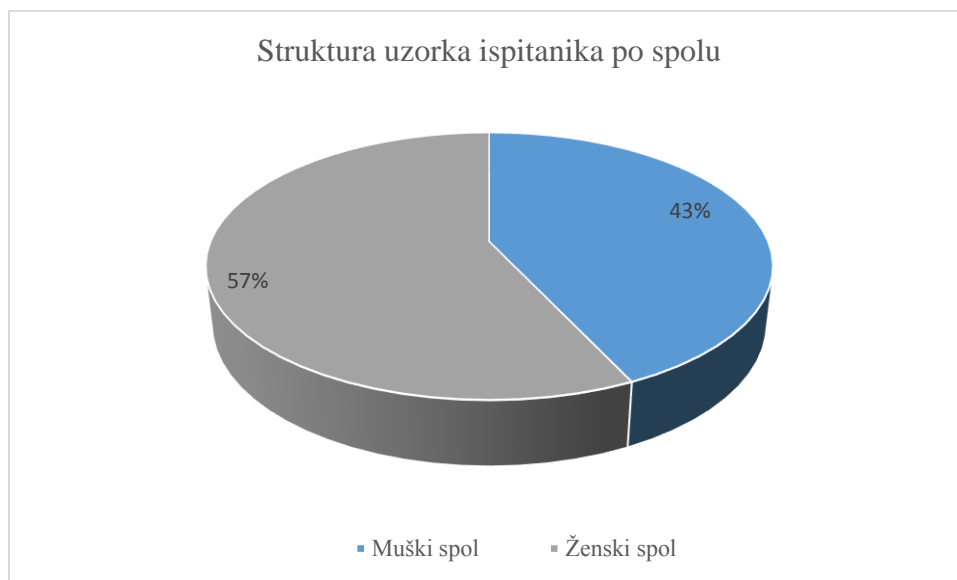
U metodološkome postupku korišten je anketni upitnik koji je sadržavao ukupno deset tvrdnja i dva pitanja. Prvo pitanje odnosilo se na spol ispitanika, a drugo na razred koji ispitanici pohađaju kako bi se moglo provesti istraživanje u osnovnim i srednjim školama. Uz prvu postavljenu tvrdnju (*Volim pisati školske zadaće*) učenicima su bile ponuđene tri kategorije odgovora od kojih je učenik trebao zaokružiti jednu: *nikada, ponekad, uvijek*. Uz navedenu tvrdnju tražilo se i obrazloženje odgovora. Uz zadnjih šest tvrdnja učenicima su bile ponuđene tri kategorije odgovora od kojih je učenik trebao zaokružiti jednu: *nikada, ponekad, uvijek*. Te su se tvrdnje odnosile na slobodnu temu i naslov po vlastitom izboru, pisanje zajedničkog ispravka školske zadaće, pisanje individualnog ispravka školske zadaće, pisanje ispravka školske zadaće, pisanja školske zadaća kao važnog poticaja u razvoju vlastite pismenosti i školske zadaće kao pokazatelja napretka učenika. Uz svih šest tvrdnja tražilo se obrazloženje odgovora.

Anketa je bila anonimna i provedena je u travnju i svibnju 2016.godine. Anketni se upitnik u cijelosti nalazi na kraju ovoga rada u poglavlju 9. Prilozi /Prilog 1.

Anketni će se upitnik analizirati u cijelosti. Svaka će se tvrdnja posebno prikazati i interpretirati.

6. Ispitanici

Istraživanje o zanimanju učenika za pisanje školskih zadaća obuhvatilo je osnovnoškolske učenika (5. razred) i srednjoškolske učenika (1.razred) dviju vinkovačkih škola.¹ Ukupno je ispitano 75 učenika.

Slika 1. Struktura uzorka ispitanika po spolu

U Slici 1. prikazana je struktura uzorka ispitanika s obzirom na spol. Grafikon prikazuje kako je u istraživanju sudjelovalo 57% učenika muškog spola i 43 % učenica ženskog spola. Zaključuje se kako je uzorak ispitanika relativno razmjern.

6.1. Zanimanje učenika 5. razreda osnovne škole za pisanje školske zadaće

Navedeni rezultati će prikazati svaku tvrdnju koja se nalazila u anketnom upitniku.

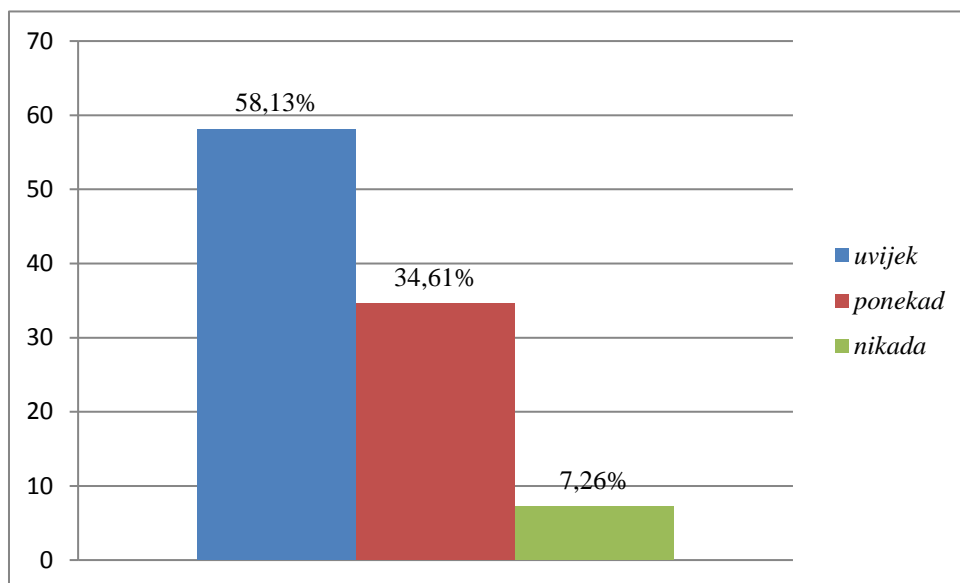
6.1.1. Zanimanje učenika za pisanje školskih zadaća

Od ukupnog broja ispitanih učenika 5. razreda Osnovne škole², svi su se učenici izjasnili o ovoj tvrdnji.

¹ Riječ je o učenicima 5. razreda Osnovne škole „Ivana Mažuranića“ i učenicima Gimnazije „Matije Antuna Reljkovića“ u Vinkovcima.

² Riječ je o učenicima 5. razreda Osnovne škole „Ivana Mažuranića“.

Najveći broj učenika, njih 58,13 %, odgovorio je na prvu tvrdnju, kako uvijek vole pisati školske zadaće te su na taj način pokazali kako su školske zadaće prihvaćen oblik pismenog izražavanja u osnovnim školama. Manji dio učenika, njih 34,61 %, odgovorio je na drugu tvrdnju koja navodi kako samo ponekad vole pisati školske zadaće, dok je 7,26 % učenika odgovorio na treću tvrdnju kako nikada ne vole pisati školske zadaće, slika 2.

Slika 2. Zanimanje učenika za pisanje školskih zadaća

Tvrdnja *Volim pisati školske zadaće* tražila je i obrazloženja učenika te su ista i navedena u izvornom obliku, primjer (1):

(1)

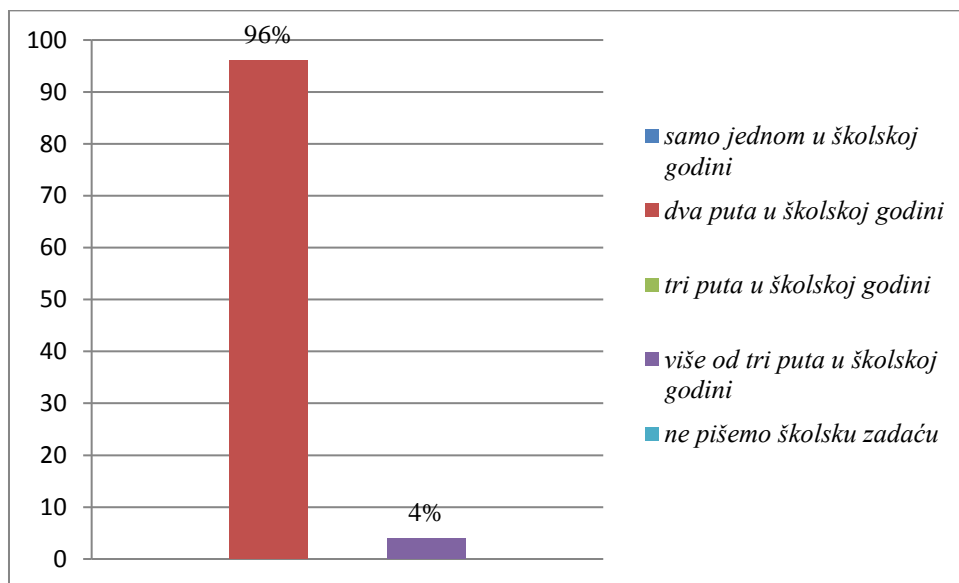
...Nekad me nastavnica uhvati s tim kad imam puno zadaće...;Nekad mi je dosadno, a nekad mi se da. Zato što onda ne dobijem minus...;Volim ponekad jer nekad znam smišljat dobre teme, mogu dobit dobru ocjenu...; Volim uvijek pisati školske zadaće jer to volim i uživam u tome. Ne volim pisati sastavke jer mi je to dosadno...; Ne želim trošiti znanje kod kuće...;Zavisi kakve su zadaće, jesu zanimljive ili dosadne...;Zabavno mi je pisati zadaće.; Meni je to zanimljivo;...Volim pisati zadaćnice jer mogu pustiti svoju maštu. I mogu pisati što hoću na zadanu temu.; Uvijek volim pisati zadaćnicu.; Nemam nikakvih problema sa zadaćnicama. Uvijek dobijem dobru ocjenu. Zanimljive su mi zadaćnice. Zato što je dobro. Zato što je jako zabavno i volim pisati sastavke.; Zanimljivo mi je pisati na neku temu.; Volim pisati školske zadaće zato što mi je lijepo.; Volim ih jer možemo koristiti svoju maštu.; Pa zabavno mi je kad nam nastavnica zada zabavne teme.; Volim pisati školske zadaće jer volim pisati zato što volim pisati sastavke.; Zato što znam da uz pomoć zadaća učim, a ionako nemam što drugo raditi. Ponekad zato što su mi neke zadaće lagane.; Kad pišem zadaću ja pišem, a neke zadaće zaboravim.

Većina je učenika odgovorila kako uvijek vole pisati školske zadaće što pokazuje kako je školska zadaća još uvijek jedan od najzastupljenijih načina pismenog izražavanja učenika. Učenici navode kako im je zanimljivo pisati školske zadaće jer tada mogu pustiti svoju maštu i uživaju u pisanju. Nekoliko učenika odgovorilo je kako pisanje školskih zadaća ovisi o

temama koje su im zadaće te neke od ponuđenih tema smatraju dosadnima. Manji broj učenika smatra da pisanjem školskih zadaća i uče.

6.1.2. Učestalost pisanja školskih zadaća u školskoj godini

O tvrdnju *U nastavi Hrvatskog jezika školske zadaće pišemo* svi su se učenici izjasnili. Većina je učenika, njih 96 %, odgovorila kako školsku zadaću pišu *dva puta u školskoj godini*, dok je 4 % učenika odgovorio kako školsku zadaću pišu *više od tri puta u školskoj godini*, slika 3.

Slika 3. Učestalost pisanja školskih zadaća u školskoj godini

Tvrdnja *U nastavi Hrvatskog jezika školske zadaće pišemo* tražila je i objašnjenje učenika te su navedena objašnjenja u izvornom obliku, primjer (2):

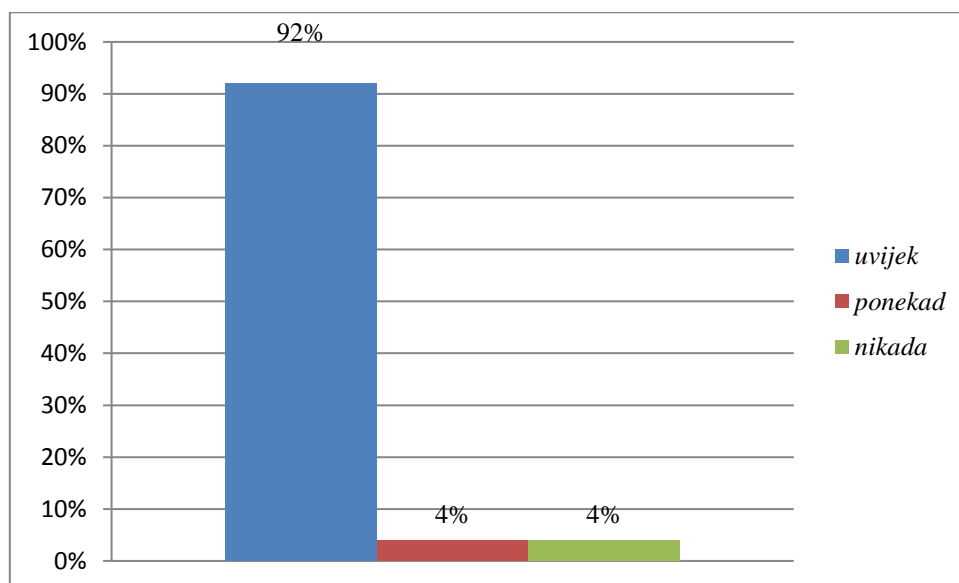
(2)

Dva puta u školskoj godini.; Jednom u 1. polugodištu i jednom u 2. polugodištu.; To mi je dobro jer uvijek dobijem dobru ocjenu.; U jednoj školskoj godini pišemo dva puta zadaćnice.

Većina je učenika odgovorila kako školsku zadaću pišu dva puta u školskoj godini, jedanput u prvom polugodištu i jedanput u drugom polugodištu školske godine.

6.1.3. Priprema učenika za pisanje školske zadaće

O tvrdnji *Za pisanje školske zadaće pripremamo se s nastavnikom jedan školski sat* svi su se učenici izjasnili. Uz navedenu tvrdnju *Za pisanje školske zadaće pripremamo se s nastavnikom jedan školski sat* učenici su mogli izabrati jedan od ponuđenih odgovora, *nikada*, *ponekad* i *uvijek*, slika 4.

Slika 4. Priprema za pisanje školske zadaće traje jedan školski sat

Većina je učenika, njih 92 %, odgovorila je kako se uvijek pripremaju s nastavnikom jedan školski sat za pisanje školske zadaće, dok je 4% učenika odgovorio na pisanje kako se ponekad pripremaju s nastavnikom za pisanje školske zadaće. Manji broj učenika, njih 4 %, odgovorio je kako se nikada ne pripremaju s nastavnikom za pisanje školske zadaće.

Navedena tvrdnja *Za pisanje školske zadaće pripremamo se s nastavnikom jedan školski sat* tražila je i obrazloženje učenika te su navedena i obrazloženja učenika u izvornom obliku, primjer (3):

(3)

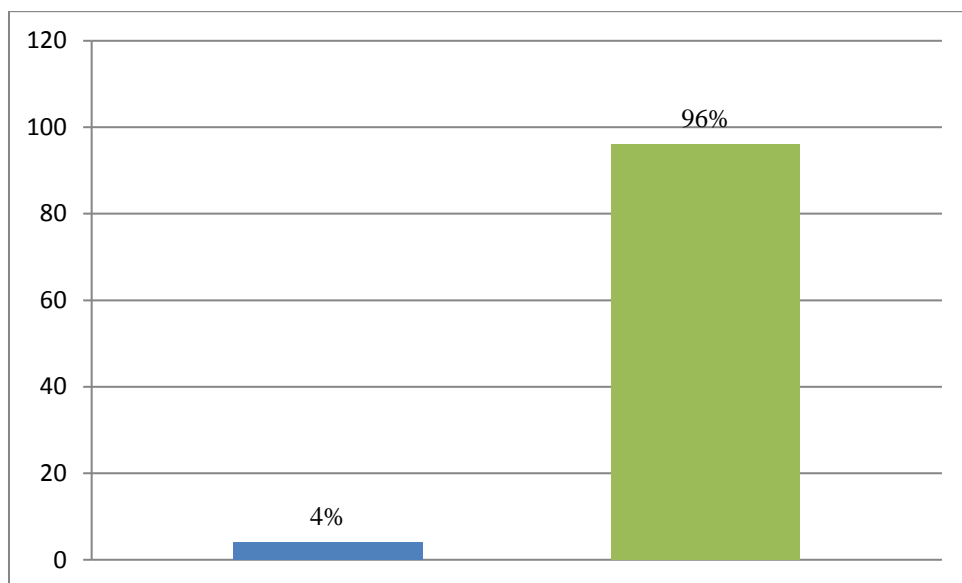
Razmjenjujemo znanje po grupama...; U grupama razmjenjujemo ideje. Nastavnica nam objasni temu i kako trebamo pisati...; Govori nam teme pa mi izmjenjujemo teme drugima i tako dalje...; Nastavnica nam daje teme, pomažemo si sa svojim idejama...; Nastavnica nam ponudi naslov i kaže nam kako bi zadaća trebala izgledati, svatko napiše svoj sastavak otprilike, sat prije kojeg ćemo pisati u zadačnicu i u grupama izmjenjujemo ideje...; Pripremamo se kroz neke zadaće...; Uvijek nam nastavnica pokaže ideje i onda razgovaramo u grupama...; Mi se uvijek s nastavnicom pripremamo...; Nastavnica nas stavi u grupu i razmjenjujemo mišljenja...; Ponavljamo sat prije pisanja...; Nastavnica nam kaže teme i razmjenjujemo svoje mišljenje...; Pripremam se uvijek...; Pa nastavnica nam pomogne i prijatelji nam pomognu...; Nastavnica nam objasni teme i izmjenjujemo ideje...; Nastavnica nas podjeli u grupe i tako uvijek.

Većina je učenika odgovorila kako jedan školski sat provedu u pripremi za pisanje školske zadaće pri čemu im svojim idejama pomažu nastavnici. Temeljni nastavni oblici rada koje nastavnici koriste u pripremi za pisanje školskih zadaća su rad u skupinama gdje učenici razmjenjuju svoje ideje i razgovaraju o njima, ali i individualni rad gdje se učenici kroz pisanje sastavaka pripremaju za pisanje školskih zadaća.

6.1.4. Izbor naslova pri pisanju školske zadaće

O tvrdnji *Kada pišemo školsku zadaću, ponuđeni su svi su se učenici izjasnili*. Ispitani učenici mogli su zaokružiti jedan od triju ponuđenih odgovora, *jedan naslov, dva naslova i više od dva naslova*. Većina učenika, njih 96 %, odgovorilo je na tvrdnju *više od dva naslova*, dok je manji dio učenika, 4 % učenika, odgovorio na tvrdnju *jedan naslov*. Niti jedan učenik nije odgovorio o tvrdnji *dva naslova*, slika 5.

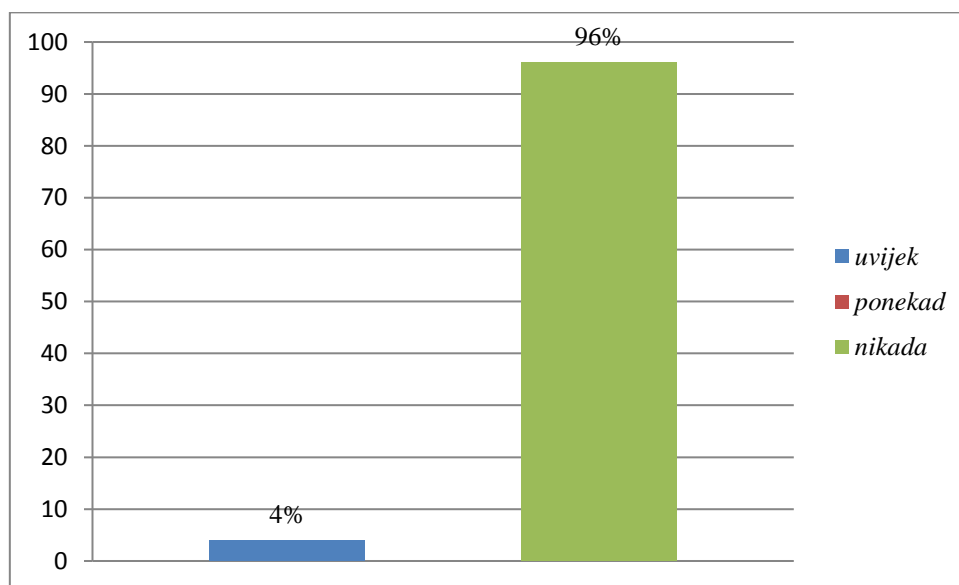

Slika 5. Izbor naslova pri pisanju školske zadaće

Većina je učenika odgovorila kako pri pisanju školskih zadaća imaju većinom više od dva naslova za pisanje školske zadaće te da im na taj način nastavnici daju mogućnost izbora.

6.1.5. Slobodna tema i naslov po izboru

O tvrdnji *U ponuđenim naslovima za pisanje školske zadaće postoji i slobodna tema te naslov po vlastitom izboru* svi su se učenici izjasnili. Ispitani učenici mogli su odabrati jednu od triju tvrdnju, *nikada*, *ponekad*, *uvijek*, koje se odnose na tvrdnju *U ponuđenim naslovima za pisanje školske zadaće postoji i slobodna tema te naslov po vlastitom izboru*. Većina ispitanih učenika, njih 96 % odgovorila je o tvrdnju *nikada*, dok je manji dio ispitanih učenika, njih 4 %, odgovorio o tvrdnji *uvijek*. Niti jedan učenik nije odgovorio o tvrdnji *ponekad*, slika 6.

Slika 6. Slobodna tema i naslov po izboru

Navedena tvrdnja *U ponuđenim naslovima za pisanje školske zadaće postoji i slobodna tema te naslov po vlastitom izboru* tražila je i obrazloženje učenika te su navedena i obrazloženja učenika u izvornom obliku, primjer (4):

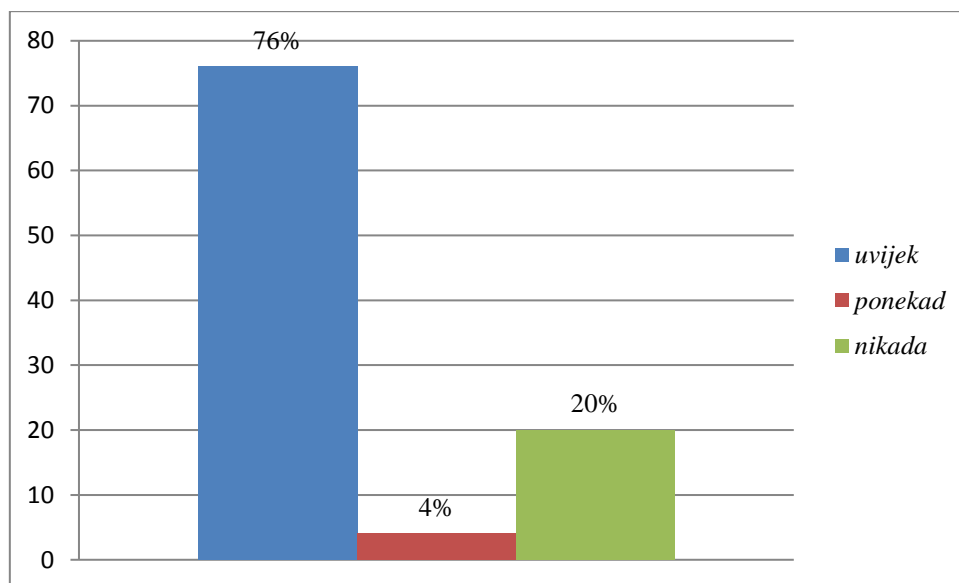
(4)

Nastavnica nam zada temu i onda mi pišemo na tu temu...; Nikada nepišemo naslov po vlastitom izboru...; Nastavnica nam neda da pišemo slobodno...; Nama nastavnica ponudi naslov...; Da nam neke naslove pa mi lakše smislimo što ćemo pisati.

Većina je učenika odgovorila kako nikada ne pišu školsku zadaću na slobodnu temu po izboru, kako je nastavnik uvijek onaj koji odabire temu po kojoj će učenici pisati. Manji dio učenika navodi kako naslovi koje nastavnici ponude učenicima olakšavaju pisanje školskih zadaća.

6.1.6. Pisanje zajedničkog ispravka školske zadaće

O tvrdnji *Pišemo zajednički ispravak školske zadaće* svi su se učenici izjasnili. Ispitani učenici mogli su odabrati jednu od triju tvrdnju, *nikada*, *ponekad*, *uvijek*, koje se odnose na tvrdnju *Pišemo zajednički ispravak školske zadaće*. Većina ispitanih učenika, njih 76 % odgovorila je o tvrdnji *uvijek*, 20 % ispitanih učenika odgovorila je o tvrdnji *nikada*, a manji dio ispitanih učenika, njih 4 %, odgovorio je o tvrdnji *ponekad*, slika 7.

Slika 7. Pisanje zajedničkog ispravka školske zadaće

Navedena tvrdnja *Pišemo zajednički ispravak školske zadaće* tražila je i obrazloženje učenika te su navedena i obrazloženja učenika u izvornom obliku, primjer (5):

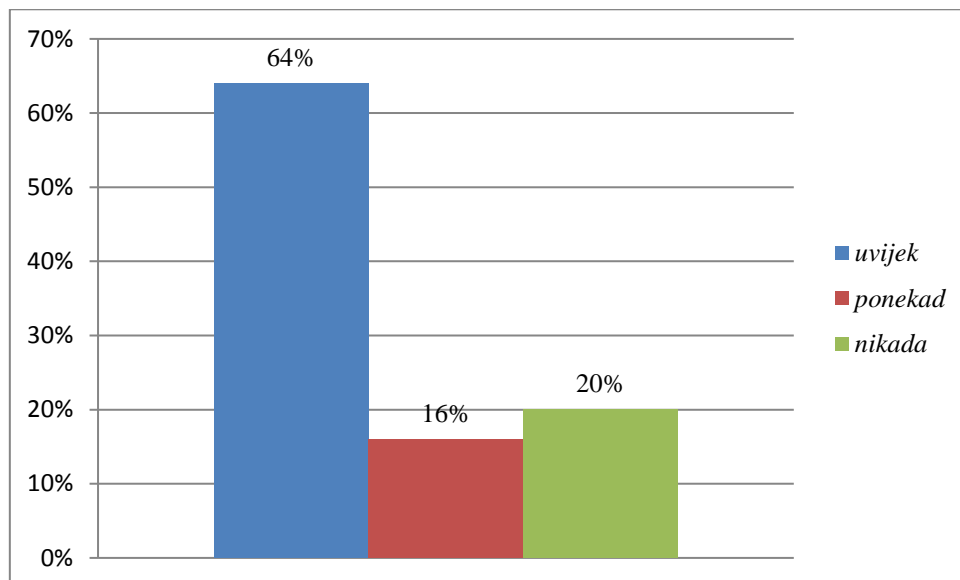
(5)

Pa nastavnica jedan školski sat da da ispravljamo školske zadaće.; Uvijek svi zajedno pišemo ispravak.; Kad dobijem negativnu ocjenu onda ispravim.; Napišem točno sve ono netočno.

Većina je učenika odgovorila kako uvijek pišu zajednički ispravak školske zadaće te da im nastavnica omogući jedan školski sat za ispravak pogrešaka u školskim zadaćama.

6.1.7. Pisanje individualnog ispravka školske zadaće

O tvrdnji *Pišemo individualni ispravak školske zadaće* svi su se učenici izjasnili. Ispitani učenici mogli su odabrati jednu od triju tvrdnju, *nikada*, *ponekad*, *uvijek*, koje se odnose na tvrdnju *Pišemo individualni ispravak školske zadaće*, slika 8.

Slika 8. Pisanje individualnog ispravka školske zadaće

Većina je ispitanih učenika, njih 64 % odgovorila o tvrdnji *uvijek*, čak 16 % učenika odgovorila je o tvrdnji *ponekad*, a 20 % ispitanih učenika odgovorila je o tvrdnji *nikada*. Navedena tvrdnja *Pišemo zajednički ispravak školske zadaće* tražila je i obrazloženje učenika te su navedena i obrazloženja učenika u izvornom obliku, primjer (6):

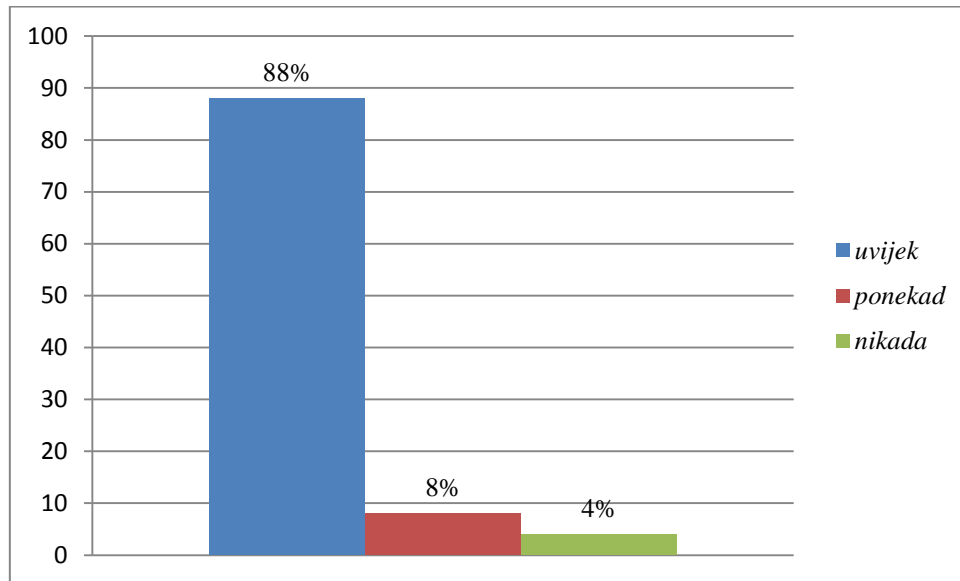
(6)

Ja sam pišem ispravak.; Piše samo nas par.; Pa pišem samostalno.

Većina je učenika odgovorila kako samostalno piše ispravak školskih zadaća, dok je manji dio učenika odgovorio kako nikada ne pišu samostalni ispravak školske zadaće što upućuje kako učenici 5. razreda mogu samostalno ispraviti pogreške koje su nastale pri pisanju školskih zadaća.

6.1.8. Pisanje ispravka školske zadaće

O tvrdnji *Pišemo ispravak ispravka školske zadaće* svi su se učenici izjasnili. Ispitani učenici mogli su odabrati jednu od triju tvrdnju, *nikada*, *ponekad*, *uvijek*, koje se odnose na tvrdnju *Pišemo ispravak ispravka školske zadaće*. Većina je ispitanih učenika, njih 88%, odgovorila o tvrdnji *nikada*, dok je 8 % ispitanih učenika odabralo tvrdnju *ponekad*, a samo 4 % ispitanih učenika odgovorila je o tvrdnji *uvijek*, slika 9.

Slika 9. Pisanje ispravka školske zadaće

Navedena tvrdnja *Pišemo ispravak ispravka školske zadaće* tražila je i obrazloženje učenika te su navedena i obrazloženja učenika u izvornom obliku, primjer (7):

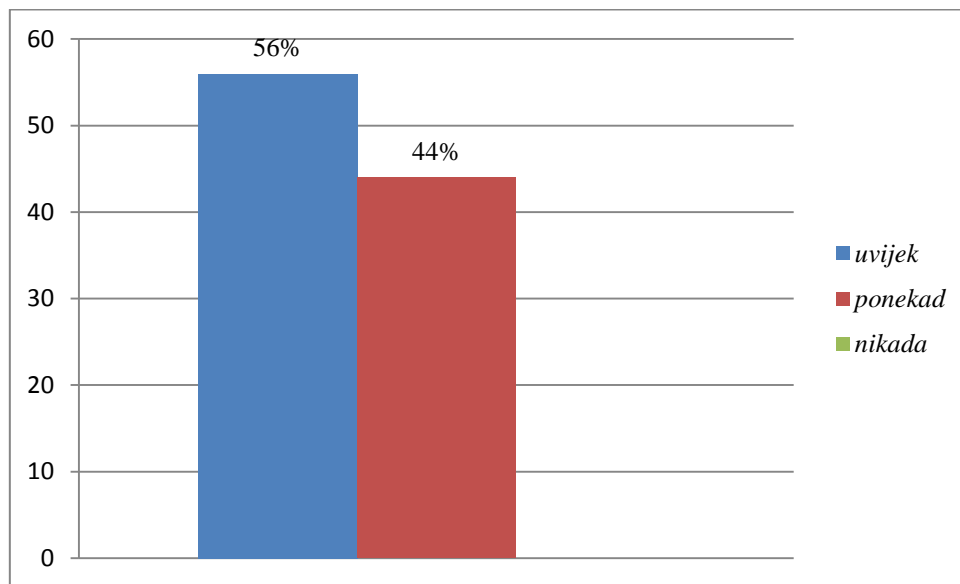
(7)

Ne pišemo ispravak ispravka školske zadaće. Pa nikad nismo ispravljali ispravak. Uvijek imamo jednu priliku.

Većina je učenika odgovorila o tvrdnji kako nikada ne pišu ispravak ispravka školskih zadaća što upućuje na činjenicu kako su učenici uspješni u pismenom izražavanju svojih misli.

6.1.9. Pisanje školske zadaće kao poticaj brige o vlastitoj pismenosti

O tvrdnji *Pisanje školske zadaće držim važnim u poticanju brige o vlastitoj pismenosti* svi su se učenici izjasnili. Ispitani učenici mogli su odabrati jednu od triju tvrdnju, *nikada*, *ponekad*, *uvijek*, koje se odnose na tvrdnju *Pisanje školske zadaće držim važnim u poticanju brige o vlastitoj pismenosti*. Većina ispitanih učenika, njih 56 %, odgovorila je o tvrdnji *uvijek*, dok je manji dio ispitanih učenika, njih 44 %, odgovorio na tvrdnju *ponekad*. Niti jedan učenik nije odgovorio o tvrdnji *nikada*, slika 10.

Slika 10. Pisanje školske zadaće kao poticaj brige o vlastitoj pismenosti

Navedena tvrdnja *Pisanje školske zadaće držim važnim u poticanju brige o vlastitoj pismenosti* tražila je i obrazloženje učenika te su navedena i obrazloženja učenika u izvornom obliku, primjer (8):

(8)

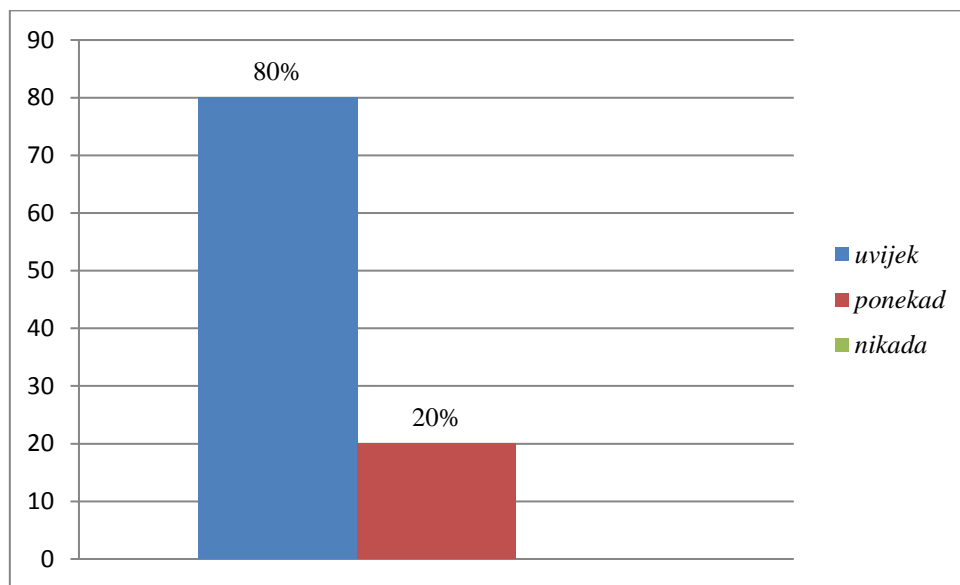
Ako negdje pogriješim nastavnica mi to ispravi i onda znam što treba ispraviti. Zato što nekad kad napišem školsku zadaću osjećam se kao da sam napredovala. Mislim da ću postati pismenija i da ću naučiti pravopis. Jest, važno je ali ja uvijek znam kako će biti pa ne brinem. Uvijek učim na mojoj grešci. Kad pišem školsku zadaću mogu još više uvježbati pisanje. Pa vježbam kako ću napisati školsku zadaću i pazim pravopis. Nemam ljepši udžbenik. Ako pišemo zadaće razmišljamo o tome kako i što pišemo. Ponekad znam nešto, a ponekad ne. Da zato što držim važnim. Mislim da ću proć jer sam dobro napisao. Školske zadaće nam pomažu u pismenosti i mašti. Da jer me nekad bude sramota ako ne znam nešto napisati. Moram znati što pišem. Trudim se biti uredna i više pisati.

Većina je ispitanih učenika navodi kako pisanje školske zadaće drži važnim u poticanju briga o vlastitoj pismenosti, te pismenost najčešće povezuju s pravopisnim pravilima, pravilnim pisanjem riječi. Učenici smatraju kako im pisanje školskih zadaća pomaže jer vježbaju izražavanje svojih misli i maštanja.

6.1.10. Školske zadaće kao pokazatelj napretka učenika

O tvrdnji *Školske su zadaće nastavniku pokazatelj napretka učenika o postignutoj razini pismenosti* svi su se učenici izjasnili. Ispitani učenici mogli su odabrati jednu od triju tvrdnju, *nikada*, *ponekad*, *uvijek*, koje se odnose na tvrdnju *Školske su zadaće nastavniku pokazatelj napretka učenika o postignutoj razini pismenosti*.

Većina je ispitanih učenika, njih 80 % odgovorila o tvrdnji *uvijek*, dok je manji dio ispitanih učenika, njih 20 %, odgovorio o tvrdnji *ponekad*. Niti jedan učenik nije odgovorio o tvrdnji *nikada*, slika 11.

Slika 11. Školske zadaće kao pokazatelj napretka učenika

Navedena tvrdnja *Školske su zadaće nastavniku pokazatelj napretka učenika o postignutoj razini pismenosti* tražila je i obrazloženje učenika te su navedena i obrazloženja učenika u izvornom obliku, primjer (9):

(9)

Mislim da ne ovise o rukopisu.; Pokazuje jesam bolji ili lošiji.; Ponekad zato što možda nemamo inspiraciju.; Koliko lijepo pišemo i jel dobro slažemo rečenice.; Nastavnik nam može procijeniti pismenost školske zadaće.; Da jer se tako počinjemo truditi da dobijemo dobru ocjenu, a nastavnik to vidi. Ako kaže da je dobro znači da je to napredak.; Uvijek se trudim da pokažem da sam učila.; Ako smo se poboljšali u zadaćnici, onda nastavnica vidi da napredujemo.; Da, nastavnici to vide prema broju rečenica, kontekstu rečenice.; Može usporediti pismenost iz prošle zadaće.; Kad pišemo ispravak učimo na greškama.; Kad pišemo školsku zadaću nastavnica uvijek može znati je li smo poboljšali svoje pisanje ili nismo.; Pa nastavnica će moći procijeniti kako nam ide pisanje.; Može reći o vlastitoj pismenosti.; Ako pišemo školske zadaće nastavnici mogu vidjeti koliko smo postigli od prethodne zadaće.

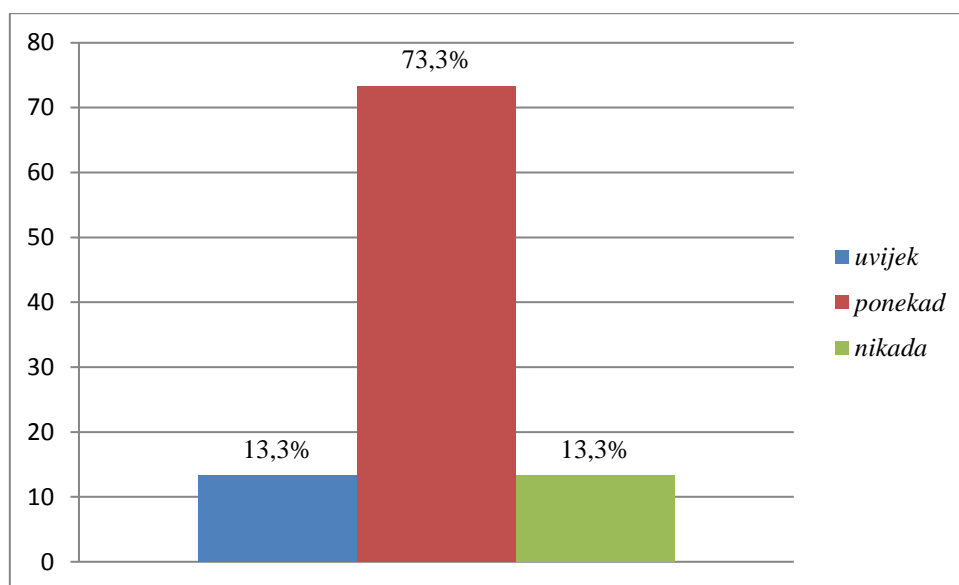
Većina je ispitanih učenika odgovorila kako su školske zadaće pokazatelj napretka učenika. Učenici navode kako su školske zadaće nastavnicima pokazatelj razine pismenosti. Učenici navode i kako često uče na svojim pogreškama, kako ih u budućnosti ne bi ponavljali. Smatraju kako nastavnici mogu primijetiti napredak u pisanju i pokazati kakva je pismenost samog učenika, ali i razreda u cjelini.

6.2. Zainteresiranost učenika 1.razreda srednje škole (gimnazije) za pisanje školske zadaće

6.2.1. Zainteresiranost učenika za pisanje školskih zadaća

Od ukupnog broja ispitanih učenika 1. razreda srednje škole³, svi učenici su se izjasnili o ovoj tvrdnji. Najveći broj učenika, njih 73,3 % odgovorila je o drugoj tvrdnji kako samo *ponekad* vole pisati školske zadaće. Manji dio učenika, njih 13,3 %, odgovorio je o prvoj tvrdnji koja navodi kako *uvijek* vole pisati školske zadaće, dok je 13,3 % učenika odgovorio o trećoj tvrdnji kako *nikada* ne vole pisati školske zadaće, slika 12.

Slika 12. Zainteresiranost učenika za pisanje školskih zadaća

Tvrdnja *Volim pisati školske zadaće* tražila je i obrazloženja učenika te su ista i navedena u izvornom obliku, primjer (10):

(10)

Ponekad ih volim pisati jer su teme ponekad zanimljive, a nekad i nisu.; Ako je tema zanimljiva onda volim pisati.; Volim ponekad pisati školsku zadaću, jer nisam baš neki obožavatelj školskih zadaća,tj. jer u nekim temama nemam inspiraciju, za poneku temu.; Zato što su teme inače dosadne.; I onda ne znam o čemu pišem.; Volim pisati školske zadaće kada su teme zanimljive.; Volim pisati školsku zadaću jer tako izvršavam svoju kreativnost.; Dosadno i definitivno mislim da je NE potrebno!

Ovisi o temi, i nekad imam inspiracije, a nekada ne.; Zato što nemam uvijek inspiracije.;Volim pisati školske zadaće jer se tako mogu izražavati, uz to volim pisati sastavke pjesme itd! Ponekad imam želju pisati školske zadaćnice, jer imam inspiraciju.;Volim pisati, volim maštati i zapisivati svoja razmišljanja. Dnevnik pišem od 12.g.i skoro svaku školsku zadaću sam odlično napisala.; Ponekad, ali jako rijetko.; Inače se ne znam najbolje izraziti.; Kad imam inspiracije i teme su zanimljive.; Ovisno koja je tema.; Pisali smo eseji.; Volim pisati ako teme nisu neke klasične teme nego ako je tema neka primjerena našem uzrastu.; Pisali smo 2 eseja, a ne školske zadaće.; Volim pisati, ali ponekad ne dobijem onu temu koju volim i nemam inspiracije.; Školska zadaća mi ne predstavlja problem, ali nemam uvijek inspiracije.; Smatram da je dobro da se ponekad pismeno izražavamo.;

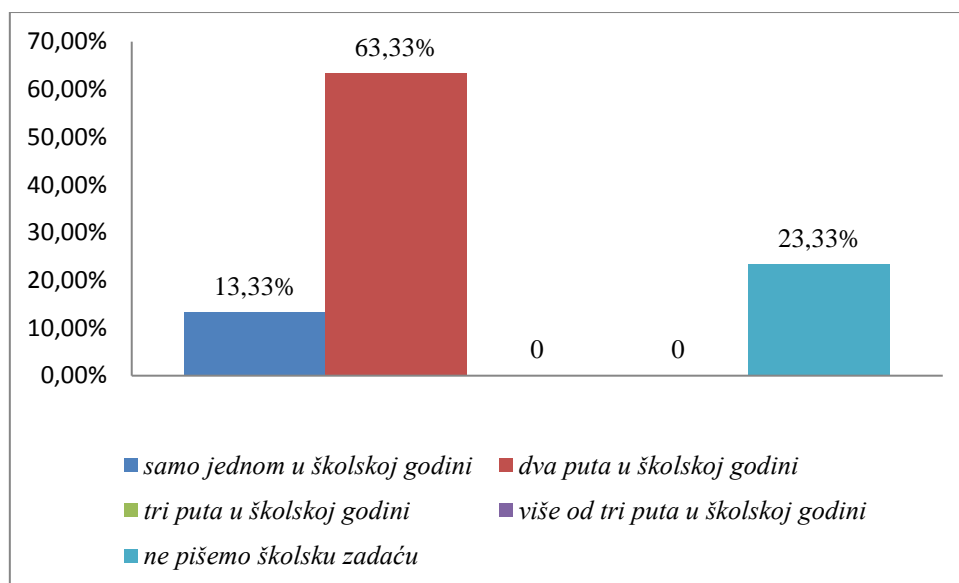
³ Riječ je o učenicima 1.razreda Gimnazije „Matije Antuna Reljkovića“ u Vinkovcima.

Nemam uvijek inspiracije, teme nisu uvijek dobre.; Ima malo tema.; Dobro mi ide, lako dobijem dobru ocjenu.; Ovisi o temama koje nam budu zadane.

Većina je učenika odgovorila kako samo ponekad voli pisati školske zadaće te ovisi o temama koje su im zadane i inspiraciji koju učenici imaju u trenutku pisanja školskih zadaća. Učenici su naveli kako im pisanje školskih zadaća ne predstavlja problem, no najveći problem je nedostatak inspiracije kod učenika. Manji broj učenika je naveo kako nisu pisali školske zadaće nego eseje što nije bio cilj ovog istraživanja.

6.2.2. Učestalost pisanja školskih zadaća u školskoj godini

O tvrdnji *U nastavi Hrvatskog jezika školske zadaće pišemo* svi su se učenici izjasnili. Većina učenika, njih 63,33 %, odgovorila je kako *školsku zadaću pišu dva puta u školskoj godini*, dok je 23,33 % učenika odgovorio kako *ne pišu školsku zadaću*. Najmanji broj učenika, njih 13,33 %, odgovorio je kako *školsku zadaću pišu samo jednom u školskoj godini*. Niti jedan učenik nije odgovorio na tvrdnju *tri puta u školskoj godini* i *više od tri puta u školskoj godini*, slika 13.

Slika 13. Učestalost pisanja školskih zadaća u školskoj godini

Tvrdnja *U nastavi Hrvatskog jezika školske zadaće pišemo* tražila je i objašnjenje učenika te su navedena objašnjenja u izvornom obliku, primjer (11):

(11)

Pisali smo 2 eseja.; 1 zadaću po polugodištu.; Pisali smo eseje umjesto školskih zadaća.; Pisali esej, a ne školsku zadaću.; U osnovnoj školi smo školske zadaće pisali dva ili tri puta u godini, a onda u srednjoj nismo još.; Esej dobio 3 i drugi još čekam.; Pisali smo eseje umjesto školskih zadaća.; U osnovnoj školi školsku zadaću pisali

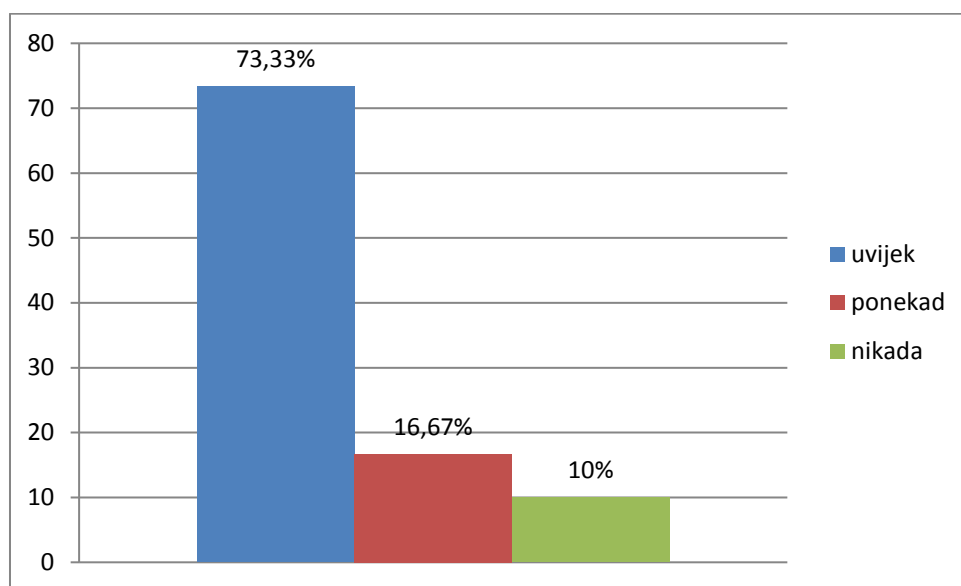
smo gotovo svaki mjesec, dok u gimnaziji nismo niti jednu i to mi jako nedostaje.; Umjesto školskih zadaće pisali smo eseje, što je dobro, ali školske zadaće su mi puno draže.; Nemam obrazloženje za ovaj odgovor.; Žao mi je.

Većina je učenika odgovorila kako školski zadaću pišu dva puta u školskoj godini. Ono što učenici često navode u svojim obrazloženjima je to da pišu eseje, a ne školske zadaće, što dosta ovisi o pristupu samog nastavnika.

6.2.3. Priprema učenika za pisanje školske zadaće

O tvrdnji *Za pisanje školske zadaće pripremamo se s nastavnikom jedan školski sat* svi su se učenici izjasnili.

Uz navedenu tvrdnju *Za pisanje školske zadaće pripremamo se s nastavnikom jedan školski sat* učenici su mogli izabrati jedan od ponuđenih odgovora, *nikada, ponekad i uvijek*, slika 14.

Slika 14. Priprema učenika za pisanje školske zadaće

Najveći broj učenika, njih 73,33 % odgovorilo je kako se *uvijek* pripremaju s nastavnikom jedan školski sat za pisanje školske zadaće, dok je 16,67 % učenika odgovorio kako se *ponekad* pripremaju s nastavnikom za pisanje školske zadaće. Manji broj učenika, njih 10 %, odgovorio je kako se *nikada* ne pripremaju s nastavnikom za pisanje školske zadaće.

Navedena tvrdnja *Za pisanje školske zadaće pripremamo se s nastavnikom jedan školski sat* tražila je i obrazloženje učenika te su navedena i obrazloženja učenika u izvornom obliku, primjer (12):

(12)

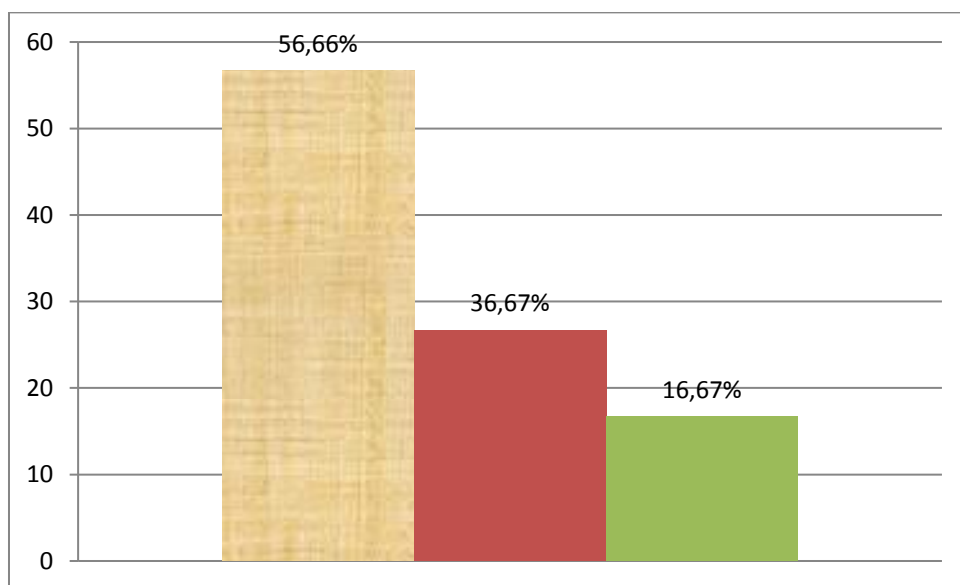
Pa baš se i ne pripremamo.; Nema potrebe.; U srednjoj nismo pisali školske zadaću, ali u osnovnoj školi, i prije pisanja se nismo pripremali.; Za školsku zadaću ili esej nismo se pripremali.; Než zaš...; Nismo se pripremali.; Nismo se priprali.; Kad pišemo esej s profesoricom se konzultiramo o tome kako ćemo i što pisati.; Pošto nismo pisali mnogo eseja, ne mogu reći da se uvijek pripremamo.; Nema pripreme, samo se moramo naučiti pisati.

Većina učenika odgovorila je kako se ne pripremaju s nastavnikom za pisanje školske zadaće iako navode kako su nastavnici u osnovnim školama imali tu praksu.

6.2.4. Izbor naslova pri pisanju školske zadaće

O tvrdnji *Kada pišemo školsku zadaću, ponuđeni su svi učenici su se izjasnili. Ispitani učenici mogli su zaokružiti jedan od triju ponuđenih odgovora, jedan naslov, dva naslova i više od dva naslova.*

Većina učenika, njih 56,66 % odgovorila je na tvrdnju *više od dva naslova*, dok je manji dio učenika, njih 26,67 % odgovorilo na tvrdnju *jedan naslov*. Na tvrdnju *dva naslova* odgovorilo je 16,67% ispitanih učenika, slika 15.

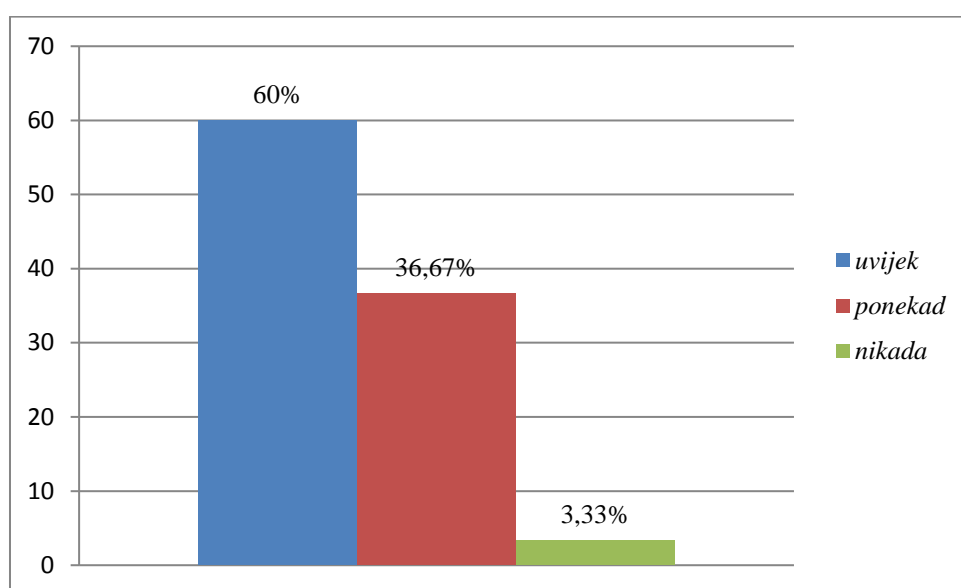

Slika 15. Izbor naslova pri pisanju školske zadaće

Većina je učenika odgovorila kako pri pisanju školskih zadaća imaju većinom više od dva naslova za pisanje školske zadaće te da im na taj način nastavnici daju mogućnost izbora.

6.2.5. Slobodna tema i naslov po izboru

O tvrdnji *U ponuđenim naslovima za pisanje školske zadaće postoji i slobodna tema te naslov po vlastitom izboru* svi su se učenici izjasnili. Ispitani učenici mogli su odabrati jednu od triju tvrdnju, *nikada*, *ponekad*, *uvijek*, koje se odnose na tvrdnju *U ponuđenim naslovima za pisanje školske zadaće postoji i slobodna tema te naslov po vlastitom izboru*. Većina je ispitanih učenika, njih 60 %, odgovorila o tvrdnji *nikada*, dok je manji dio ispitanih učenika, njih 36,67 %, odgovorio o tvrdnji *ponekad*. Najmanji broj učenika, njih 3,33 %, odgovorio je o tvrdnji *uvijek*, slika 16.

Slika 16. Slobodna tema i izbor po naslovu

Navedena tvrdnja *U ponuđenim naslovima za pisanje školske zadaće postoji i slobodna tema te naslov po vlastitom izboru* tražila je i obrazloženje učenika te su navedena i obrazloženja učenika u izvornom obliku, primjer (13):

(13)

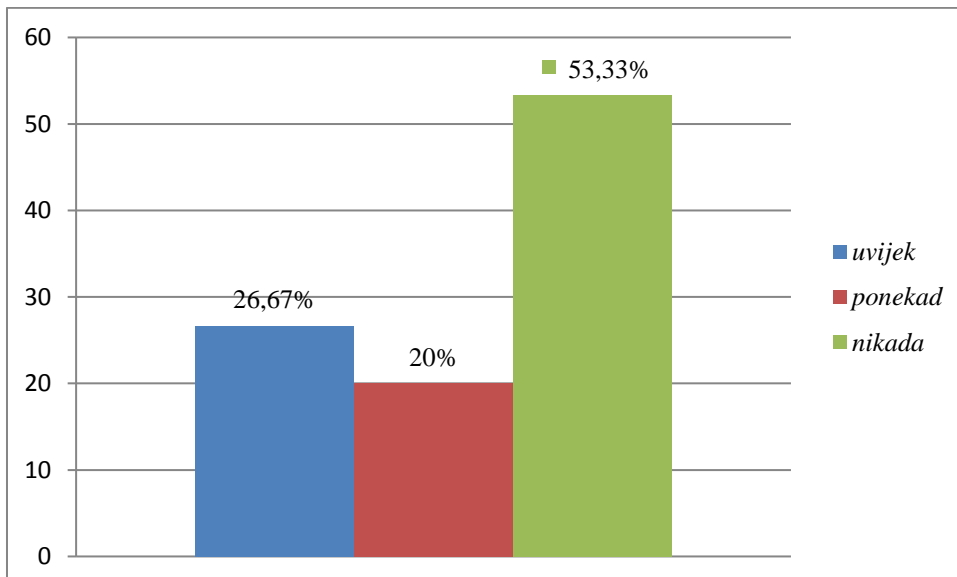
Imali smo temu jer smo pisali o stvarima koje smo tada radili po planu i programu.; Uvijek teme budu zadane.; Nekad nemamo slobodnih tema.; Postoji sl.tema ako nam se niti jedna ne sviđi.; Uvijek imamo zadane teme.; Nemamo temu po vlastitom izboru nego samo one ponuđene.; To ovisi o zadatku po kojemu se orijentiramo.; Ako ne znamo što bismo pisali o određenoj temi, profesorica nam dopusti slobodnu temu.

U većini svojih obrazloženja učenici su odgovorili kako najčešće nemaju slobodnih tema i izbor naslova te možemo zaključiti kako smatraju da bi uspješnije napisali školsku zadaću ukoliko bi im nastavnici omogućili naslov po izboru. Učenici su naveli kako nastavnici

najčešće zadaju naslove jer smatraju da na taj način učenicima određuju smjernice po kojima će pristupiti pisanju školskih zadaća.

6.2.6. Pisanje zajedničkog ispravka školske zadaće

O tvrdnji *Pišemo zajednički ispravak školske zadaće* svi su se učenici izjasnili. Ispitani učenici mogli su odabrati jednu od triju tvrdnju, *nikada*, *ponekad*, *uvijek*, koje se odnose na tvrdnju *Pišemo zajednički ispravak školske zadaće*. Većina je ispitanih učenika, njih 53,33 %, odgovorila o tvrdnji *nikada*, a 26,67 % ispitanih učenika odgovorila je o tvrdnji *uvijek*, dok je manji dio ispitanih učenika, njih 20 %, odgovorio o tvrdnji *ponekad*. Slika 17.

Slika 17. Pisanje zajedničkog ispravak školske zadaće

Navedena tvrdnja *Pišemo zajednički ispravak školske zadaće* tražila je i obrazloženje učenika te su navedena i obrazloženja učenika u izvornom obliku, primjer (14):

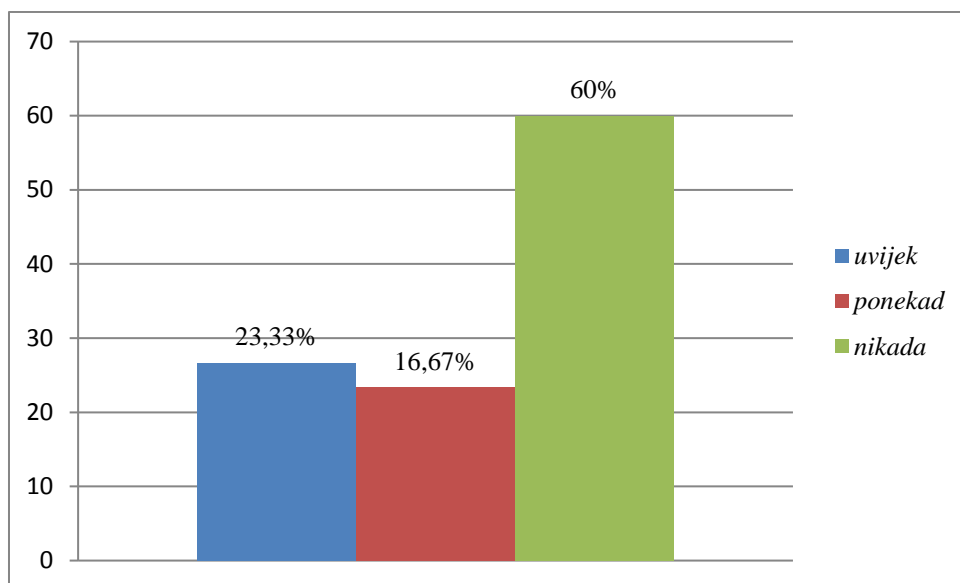
(14)

Ove godine nismo ali još nismo dobili 2 esej.; Nismo ni pisali ispravak.; Nismo, do sada nije bilo negativnih.; Nikada ne pišemo ispravak eseja/šk.zadaće jer svi dobijemo dobre ocjene.

Većina učenika u svojim obrazloženjima odgovorila je kako nikada ne pišu ispravak školske zadaće jer uvijek dobiju pozitivne ocjene te ispravak pogrješaka nije potreban.

6.2.7. Pisanje individualnog ispravka školske zadaće

O tvrdnji *Pišemo individualni ispravak školske zadaće* svi su se učenici izjasnili. Ispitani učenici mogli su odabrati jednu od triju tvrdnju, *nikada*, *ponekad*, *uvijek*, koje se odnose na tvrdnju *Pišemo individualni ispravak školske zadaće*. Većina ispitanih učenika, njih 60 % odgovorila je o tvrdnji *nikada*, čak 23,33 % učenika odgovorio je o tvrdnji *uvijek*, dok je 16,67 % ispitanih učenika odgovorio o tvrdnji *ponekad*, slika 18.

Slika 18. Pisanje individualnog ispravka školske zadaće

Navedena tvrdnja *Pišemo zajednički ispravak školske zadaće* tražila je i obrazloženje učenika te su navedena i obrazloženja učenika u izvornom obliku, primjer (15):

(15)

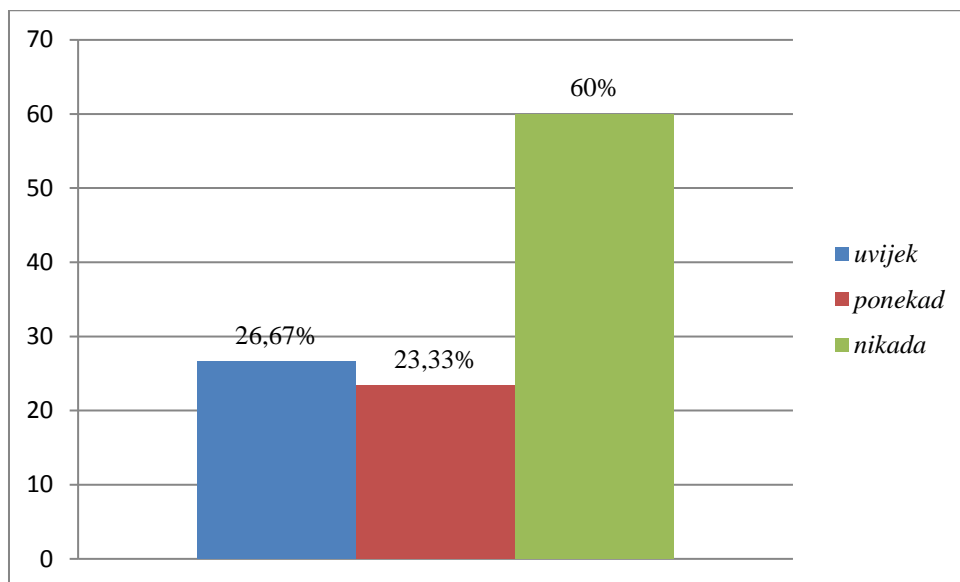
Nismo ni pisali ispravak.; Imala sam sve točno.; Nismo još.

U svojim obrazloženjima učenici su odgovorili kako ne pišu ispravke školskih zadaća.

6.2.8. Pisanje ispravka školske zadaće

O tvrdnji *Pišemo ispravak ispravka školske zadaće* svi su se učenici izjasnili. Ispitani učenici mogli su odabrati jednu od triju tvrdnju, *nikada*, *ponekad*, *uvijek*, koje se odnose na tvrdnju *Pišemo ispravak ispravka školske zadaće*, slika 19.

Slika 19. Pisanje ispravka školske zadaće

Najveći broj ispitanih učenika, njih 60 % odgovorio je o tvrdnji *nikada*, dok je 26,67 % ispitanih učenika odgovorio o tvrdnji *uvijek*, a samo 23,33 % ispitanih učenika odgovorila je o tvrdnju *ponekad*. Navedena tvrdnja *Pišemo ispravak ispravka školske zadaće* tražila je i obrazloženje učenika te su navedena i obrazloženja učenika u izvornom obliku, primjer (16):

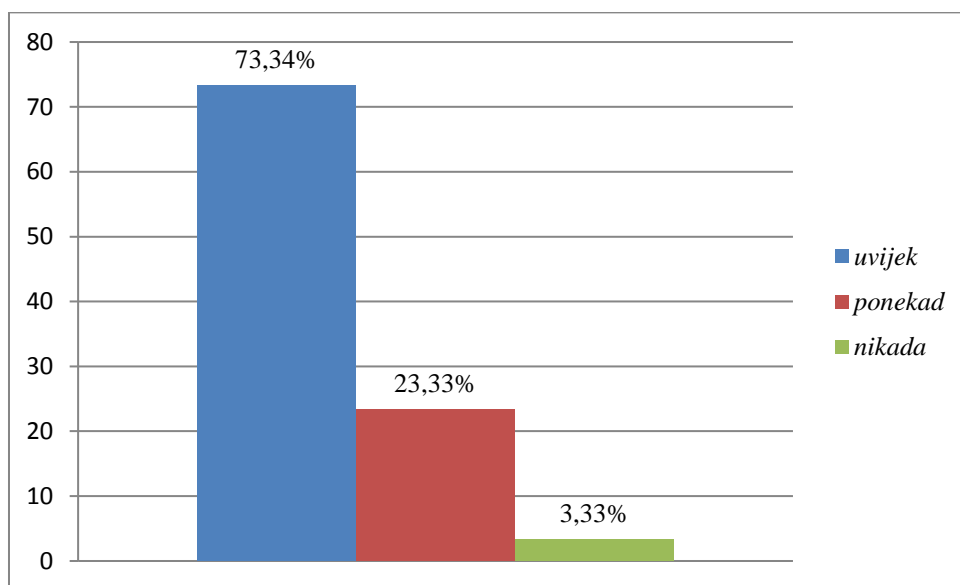
(16)

Nismo još.; Nismo ni pisali ispravak.; Imala sam sve točno.

Većina je učenika odgovorila kako ne pišu ispravak ispravka školske zadaće.

6.2.9. Pisanje školske zadaće kao poticaj brige o vlastitoj pismenosti

O tvrdnji *Pisanje školske zadaće držim važnim u poticanju brige o vlastitoj pismenosti* svi su se učenici izjasnili. Ispitani učenici su mogli odabrati jednu od triju tvrdnju, *nikada*, *ponekad*, *uvijek*, koje se odnose na tvrdnju *Pisanje školske zadaće držim važnim u poticanju brige o vlastitoj pismenosti*. Većina ispitanih učenika, njih 73,34 %, odgovorila je o tvrdnji *uvijek*, dok je manji dio ispitanih učenika, njih 23,33 %, odgovorio o tvrdnji *ponekad*. Najmanji broj učenika, njih 3,33 %, odgovorila je o tvrdnji *nikada*, slika 20.

Slika 20. Pisanje školske zadaće kao poticaj brige o vlastitoj pismenosti

Navedena tvrdnja *Pisanje školske zadaće držim važnim u poticanju brige o vlastitoj pismenosti* tražila je i obrazloženje učenika te su navedena i obrazloženja učenika u izvornom obliku, primjer (17):

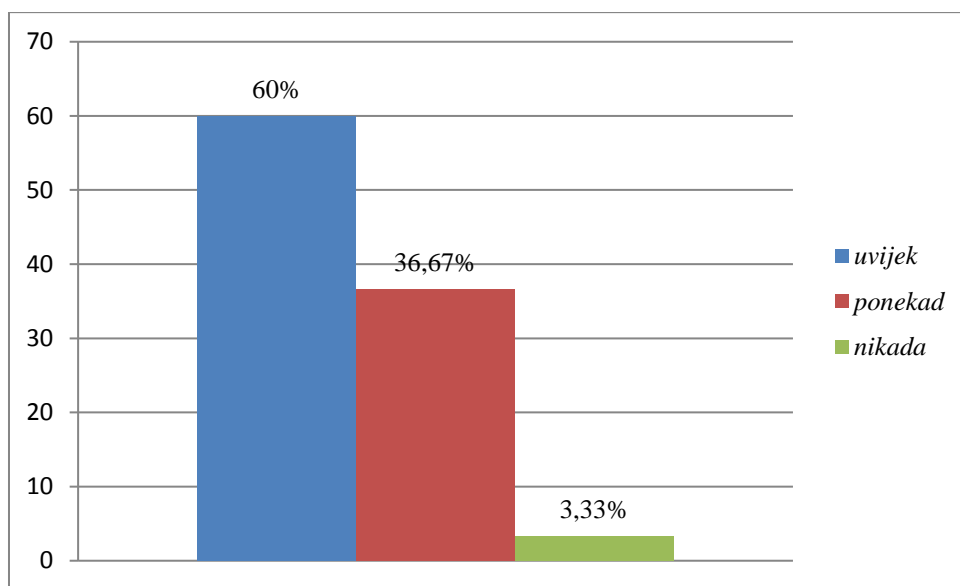
(17)

Mislim da nam je to odlična vježba.; Nije previše bitno.; Učimo se pisano izražavati i poticati razvoj vlastitog jezika.; Čitanjem i pisanjem obogaćujem svoj rječnik.; Pisanjem poboljšavamo slaganje rečenica i pismeno te usmeno izražavanje.; Pisanjem školske zadaće učimo pisati i usavršimo svoj govor.; Jer kući pišem dnevnik čitanja.; Važno je za razvijanje pismenosti i mašte.; Važno je za razvijanje pismenosti. Apsolutno se slažem.

U svojim obrazloženjima većina je ispitanih učenika odgovorila kako smatraju pisanje školskih zadaća dobrom vježbom jer pisanjem i čitanjem usavršavaju svoj rječnik. Pisanje školske zadaće važno je jer potiče razvoj vlastitog jezika, pismenosti, ali i učeničke mašte. Upravo su školske zadaće najčešći oblik jezičnog izražavanja koji učenicima omogućuje izražavanje vlastitih misli i stavova.

6.2.10. Školske zadaće kao pokazatelj napretka učenika

O tvrdnji *Školske su zadaće nastavniku pokazatelj napretka učenika o postignutoj razini pismenosti* svi su se učenici izjasnili. Ispitani učenici mogli su odabrati jednu od triju tvrdnju, *nikada*, *ponekad*, *uvijek*, koje se odnose na tvrdnju *Školske su zadaće nastavniku pokazatelj napretka učenika o postignutoj razini pismenosti*. Većina ispitanih učenika, njih 60 %, odgovorila je o tvrdnji *uvijek*, dok je manji dio ispitanih učenika, njih 36,67 %, odgovorio o tvrdnji *ponekad*. Najmanji broj učenika, njih 3,33 %, odgovorila je o tvrdnji *nikada*, slika 21.

Slika 21. Školske zadaće kao pokazatelj napretka učenika

Navedena tvrdnja *Školske su zadaće nastavniku pokazatelj napretka učenika o postignutoj razini pismenosti* tražila je i obrazloženje učenika te su navedena i obrazloženja učenika u izvornom obliku, primjer (18):

(18)

Ne mora uvijek biti.; Nismo svi dobri u istom području;. Opet napominjem da inspiracija nije uvijek na istoj razini.; U školskoj zadaći pokazujemo napredak i u gramatici i u književnosti.;
Iskreno nezz ja to mrzim i loš sam u tome.; Kako kada, nekad se baš potrudimo, a nekad nam se ne da.; Točno.

U svojim obrazloženjima većina je ispitanih učenika odgovorila kako kroz pisanje školskih zadaća mogu najbolje pokazati svoj napredak u postignutoj razini pismenosti.

7. Zaključak

Temu ovog rada, školskoj zadaći kao obliku jezičnog izražavanja, pristupilo se na dvjema razinama: teorijskoj i istraživačkoj razini. Teorijski dio rada donosi objašnjenje pojma sastavka i školske zadaće kao oblika jezičnog izražavanja prema relevantnim autorima (Bagarić Medve, Mihaljević, Bognar, Nosić, Peko, Rosandić, Težak, Visinko). U osnovnoj školi teme školskih zadaća više vezane uz nastavu književnosti i jezičnoga izražavanja. Opisivanje, pripovijedanje, biografija, vijest, pripovijest, stvaralačko prepričavanje su samo neki od oblika koje se javljaju u školskim zadaćama učenika osnovne škole. Školskom zadaćom učenici izražavaju svoju dječju kreativnost i maštu. Učenici u osnovnoj školi skloni su stvaranju priča čiji je izvor nerijetko mašta. Najjednostavniji oblik jezičnoga izražavanja, stvaralačko pisanje, razvija se zahvaljujući dječjom mašti. Učenik je u tom slučaju subjekt koji mašta i doživljava svijet oko sebe. Iako je školska zadaća jedan od najtežih oblika pismenih provjera jer pokazuje učenikovo poznavanje svih predmetnih područja hrvatskoga jezika (slovnica, pravopis, vrste tekstova, kompozicija), pomaže učeniku u izražavanju osjećaja i razmišljanja. Problem s kojim se nerijetko susreću nastavnici je objektivno ocjenjivanje školske zadaće zahtijeva nastavnikovo savršeno poznavanje jezične norme. Upravo je sastavak najjednostavnija i najčešća vrsta teksta kojom se učenici služe kao oblikom jezičnoga izražavanja. Istraživačka razina ovog rada prikazuje zastupljenost i zanimanje osnovnoškolskih i srednjoškolskih učenika za pisanje školske zadaće u predmetnoj nastavi. Zaključuje se kako teme i naslovi školskih zadaća učenicima u 5. razredu osnovne škole potiču izražajnost i dječju kreativnost, dok teme školskih zadaća namijenjene učenicima 1. razreda gimnazije uključuju raspravljanje i zaključivanje kao tekstovne vrste kojima se učenici najčešće izražavaju. S druge strane, određeni broj učenika navodi kako uopće ne pišu školske zadaće, nego eseje što ovisi o pristupu samog nastavnika. Rezultati provedenih istraživanja u ovom radu pridonose metodici nastave Hrvatskog jezika te mogu poslužiti kao smjernice u poticanju većeg zanimanja učenika za pisanje školskih zadaća. Nastavnici bi učenicima trebali dati veću mogućnost izbora tema i prilagoditi teme učenikovom doživljajnom svijetu. Teme školskih zadaća ne bi trebale biti vezani samo za teme iz nastave književnosti jer ih učenici ne smatraju inspirativnim. Inspiraciju za pisanje školske zadaće učenici mogu pronaći u pročitanoj pjesmi. Teme školskih zadaća treba osuvremeniti i približiti samim učenicima jer će na taj način učenici lakše izraziti svoje osobne doživljaje. Upravo je nastavnik taj koji će svojim pristupom motivirati učenike za pismeno izražavanje.

8. Popis literature i izvora

Literatura:

1. Bagarić Medve, Vesna. 2012. *Komunikacijska kompetencija. Uvod u teorijske, empirijske i primijenjene aspekte komunikacijske kompetencije u stranome jeziku*. Osijek: Filozofski fakultet.
2. Bagarić, Vesna, Mihaljević Djigunović, Jelena. 2007. *Definiranje komunikacijske kompetencije*. Osijek: Filozofski fakultet.
3. Bognar, Ladislav, Matijević, Milan. 2002. *Didaktika*. Zagreb: Školska knjiga.
4. Gudelj Velaga, Zdenka. 1990. *Nastava stvaralačke pismenosti*. Zagreb: Školska knjiga.
5. Nosić, Vesna. 2012. *Ispravljanje, ocjenjivanje i ispravak školske zadaće*, Napredak 132, 95-105.
6. Peko, Anđelka, Pintarić, Ana. 1999. *Uvod u didaktiku hrvatskoga jezika*, Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku. Osijek: Pedagoški fakultet.
7. Rosandić, Dragutin. 1974. *Pismene vježbe u nastavi hrvatskog ili srpskog jezika*. Zagreb: Pedagoško-književni zbor.
8. Rosandić, Dragutin. 2002. *Od slova do teksta i metateksta*. Zagreb: Profil.
9. Rosandić, Dragutin. 2005. *Metodika književnoga odgoja*. Zagreb: Školska knjiga.
10. Težak, Stjepko. 1998. *Teorija i praksa nastave hrvatskoga jezika 2*. Zagreb: Školska knjiga.
11. Visinko, Karol. 2007. *Proces stjecanja pismenosti* u zborniku *Komunikacija u nastavi hrvatskoga jezika*. Zagreb: Naklada Slap i Agencija za odgoj i obrazovanje.
12. Visinko, Karol. 2010. *Jezično izražavanje u nastavi hrvatskoga jezika – pisanje*. Zagreb: Školska knjiga.

9. Prilozi

Prilog 1. Upitnik za učenike

UPITNIK ZA UČENIKE

Poštovani učenici,

za potrebe svojega diplomskoga rada provodim istraživanje o školskim zadaćama u nastavi Hrvatskoga jezika. Lijepo molim, ispunite anonimni upitnik zaokruživanjem jednoga od ponuđenih odgovora te napišite obrazloženje uz one tvrdnje uz koje se traži.

Razred: _____

Molim, zaokružite svoj spol.

M   Ž

1. Volim pisati školske zadaće.

1	2	3
nikada	ponekad	uvijek

Molim, obrazložite svoj odgovor.

---

2. U nastavi Hrvatskoga jezika školske zadaće pišemo:

- a) jednom u školskoj godini
- b) dva puta u školskoj godini
- c) tri puta u školskoj godini
- d) više od tri puta u školskoj godini
- e) ne pišemo školsku zadaću.

Molim, obrazložite svoj odgovor.

---

3. Za pisanje školske zadaće pripremamo se s nastavnikom jedan školski sat.

1	2	3
---	---	---

nikada   ponekad   uvijek

Molim, obrazložite svoj odgovor.

---

4. Kada pišemo školsku zadaću, ponuđeni su:

a) jedan naslov

b) dva naslova

c) više od dva naslova

5. U ponuđenim naslovima za pisanje školske zadaće postoji i slobodna tema te naslov po vlastitom izboru.

1   2   3
nikada   ponekad   uvijek

Molim, obrazložite svoj odgovor.

---

6. Pišemo zajednički ispravak školske zadaće.

1   2   3
nikada   ponekad   uvijek

Molim, obrazložite svoj odgovor.

---

7. Pišemo individualni ispravak školske zadaće.

1   2   3
nikada   ponekad   uvijek

Molim, obrazložite svoj odgovor.

---

8. Pišemo ispravak ispravka školske zadaće.

1	2	3
nikada	ponekad	uvijek

Molim, obrazložite svoj odgovor.

---

9. Pisanje školske zadaće držim važnim u poticanju brige o vlastitoj pismenosti.

1	2	3
nikada	ponekad	uvijek

Molim, obrazložite svoj odgovor.

---

10. Školske su zadaće nastavniku pokazateljem napretka učenika o postignutoj razini pismenosti.

1	2	3
nikada	ponekad	uvijek

Molim, obrazložite svoj odgovor.

HVALA NA SURADNJI!

10. Životopis

OSOBNI PODATCI:

Ime i prezime: Tihana Jurić
Datum i mjesto rođenja: 9. studenog 1988., Vinkovci

OBRAZOVANJE:

2009. – 2016. Filozofski fakultet Osijek, studij: Hrvatski jezik i književnost i Povijest
2003. – 2007. Gimnazija Matije Antuna Reljkovića, Vinkovci
1995. – 2003. Osnovna škola Bartola Kašića, Vinkovci